

PŘÍSPĚVEK K DĚJINÁM BUDOV UNIVERZITY KARLOVY: STAVBA BUDOVY MATEMATICKO-FYZIKÁLNÍ FAKULTY UK A KOLEJE A MENZY 17. LISTOPADU V PRAZE 8 – TROJI

MICHAL TOVÁREK

CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF BUILDINGS OF THE CHARLES UNIVERSITY: CONSTRUCTION OF THE BUILDING OF THE FACULTY OF MATHEMATICS AND PHYSICS OF THE CHARLES UNIVERSITY AND OF THE DORMITORY AND CANTEEN OF 17 NOVEMBER IN PRAGUE 8 – TROJA

This contribution outlines the state of university buildings, especially buildings of the Charles University, after the Second World War. It focuses especially on the situation of the Faculty of Mathematics and Physics of the Charles University and describes plans to build its facilities in the area of Pelc-Tyrolka. The author commemorates the foundation of Faculty of Technical and Nuclear Physics of the Charles University in 1955: this faculty was in 1959 transferred the Czech Technical University. Also investigated are unsuccessful efforts to unite the Faculty of Mathematics and Physics of the Charles University and the Faculty of Technical and Nuclear Physics of the Czech Technical University, which continued until 1967, and the planning and realisation of a building for the Faculty of Mathematics and Physics (1968–1978). The second part of the article deals with the situation of canteens and dormitories in mid-1970s and with the construction of a dormitory and canteen of 17 November in 1979–1988. Both building projects have moreover been assessed by architecture experts. In the last part of the article, the author presents a description of the current state of these buildings.

Keywords: Charles University – investment construction – university buildings – Faculty of Mathematics and Physics of the Charles University – Faculty of Technical and Nuclear Physics of the Charles University – Faculty of Technical and Nuclear Physics of the Czech Technical University – Faculty of Nuclear Sciences and Physical Engineering of the Czech Technical University – university dormitories – university canteens – dormitory and canteen of 17 November – Karel Prager

DOI: 10.14712/23365730.2024.22

Úvod

Téma článku bylo vybráno, protože výstavbě areálu Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy (dále jen MFF UK) v ulici V Holešovičkách 747/2, Praha 8, nebyla dosud věnována podrobnější pozornost. Článek se nezabývá pouze stavebním vývojem budovy MFF UK, ale dotýká se i prostorové situace na Univerzitě Karlově (dále jen UK) a přináší pohled na snahy o spojení MFF UK a Fakulty technické a jaderné fyziky Českého vysokého učení technického, což se stavebním vývojem neoddělitelně souvisí. Na projekt výstavby areálu MFF UK navázala výstavba kolejí a menzy 17. listopadu (Pátkova 3, Praha 8).

V souvislosti s touto stavbou je zmíněna i celková situace v ubytování studentů v polovině 70. let 20. století a na konci 80. let.

Od roku 1951, kdy koleje a menzy přešly pod rektoráty univerzit a vysokých škol, došlo pouze ke sporadické výstavbě nových objektů určených pražským studentům UK. Kromě kolejí Větrník-sever (dnes kolej Na Větrníku, ve stejnojmenné ulici č. 1932, Praha 6) a Větrník-jih (dnes kolej Hvězda, Zvoníčková 5, Praha 6), stavěných v letech 1963–1967,¹ byl v roce 1983 dokončen druhý blok koleje Kajetánka² (Radimova 12, Praha 6).

V archivních fondech se k tématu nachází velké množství pramenů. Dokumenty k problematice nabízí Archiv Univerzity Karlovy – zejména nezpracované fondy Rektorát UK³ a Matematicko-fyzikální fakulta UK⁴ či zpracovaný Výstřižkový archiv,⁵ dále Archiv hlavního města Prahy – zpracované fondy Stavební odbor Národního výboru hlavního města Prahy,⁶ Magistrát města Prahy II,⁷ Komunistická strana Československa – městský výbor Praha,⁸ a také Národní archiv – nezpracovaný fond Ministerstvo školství ČSR 1967–1992.⁹ Archivní prameny poskytuje i Archiv Českého vysokého učení technického.¹⁰

Literatura obsahuje pouze obecné zmínky, které můžeme nalézt v přehledech k dějinám fakulty,¹¹ jubilejních sbornících¹² nebo v publikacích k dějinám a osobnostem architektury.¹³ Cenným dokumentem k dějinám MFF UK je diplomová práce její posluchačky, obhájená roku 1978.¹⁴ Důležitým zdrojem informací je také časopis Architektura ČSR, kde lze v několika článcích nalézt detailní zprávy o projektu výstavby.¹⁵

¹ Ke stavbě kolejí viz článek: Michal TOVÁREK, *Stavba kolejí Větrník-sever a Větrník-jih. Příspěvek k dějinám kolejí a menz Univerzity Karlovy v 60. letech 20. století*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis (dále AUC-HUCP) 61/2, 2021, s. 79–95. Dostupné online: <https://karolinum.cz/data/clanek/10415/HUCP_61_2_0079.pdf> (21. 6. 2023).

² V roce 1973 byl dokončen první blok koleje Kajetánka. Kolej byla původně budována pro studenty Univerzity 17. listopadu, po jejím zrušení v roce 1974 ji převzala UK.

³ Archiv Univerzity Karlovy, fond Rektorát Univerzity Karlovy (dále jen AUK, f. RUK).

⁴ Tamtéž, fond Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy (dále jen AUK, f. MFF UK).

⁵ Tamtéž, fond Výstřižkový archiv Univerzity Karlovy (dále jen AUK, f. VA).

⁶ Archiv hlavního města Prahy, fond Stavební odbor Národního výboru hlavního města Prahy (dále jen AHMP, f. SO NVP).

⁷ Tamtéž, fond Magistrát hlavního města Prahy II, část fondu Porady vedoucích funkcionářů NVP (dále jen AHMP, f. MHMP II, PVF NVP).

⁸ Tamtéž, fond Komunistická strana Československa – Městský výbor Praha (dále jen AHMP, f. KSC – MV).

⁹ Národní archiv, fond Ministerstvo školství ČSR, Praha (dále jen NA, f. MŠ ČSR).

¹⁰ Archiv Českého vysokého učení technického, fond Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská ČVUT (dále jen AČVUT, f. FJFI ČVUT) a fond Projektový a vývojový ústav ČVUT (dále jen AČVUT, f. PVÚ ČVUT).

¹¹ Ivan NETUKA – Milena STIBOROVÁ (edd.), *Univerzita Karlova v Praze. Matematicko-fyzikální fakulta*, Praha 2002; Jindřich BEČVÁŘ, *Matematicko-fyzikální fakulta*, in: Jan Havránek – Zdeněk Pousta (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy*, IV, 1918–1990, Praha 1998, s. 495–509.

¹² Ivan NETUKA – Milena STIBOROVÁ (edd.), *Jubilejní almanach*, Praha 2002; *Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015*, vyd. České vysoké učení technické, Praha 2015.

¹³ Petr VORLÍK, *Český mrakodrap*, Praha 2015; Radomíra SEDLÁKOVÁ – Pavel FRIČ, *Karel Prager: [lidé si na nové věci teprve musí zvyknout]*, Praha 2013; Josef PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, Praha 1999.

¹⁴ Jiřina MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, diplomová práce, MFF UK, Praha 1978.

¹⁵ Karel PRAGER, *Matematicko-fyzikální učiliště v Praze, Pelc-Tyrolce*, Architektura ČSR 24, 1965, s. 383–386; Miloš NÁVESNÍK, *Příprava výstavby Matematicko-fyzikálního učiliště v Praze*, tamtéž, s. 387–392; Otakar STEINBACH, *Výstavba Matematicko-fyzikálního učiliště*, Architektura ČSR 23, 1964, s. 359–368.

Stav budov a investiční výstavba Univerzity Karlovy

Obnova vysokého školství po roce 1945 a jeho následný rozvoj a vznik nových fakult a vysokých škol vedly téměř ve všech vysokoškolských městech v Československu k neuspokojivé prostorové situaci. V Praze panovala prostorová nouze téměř na všech fakultách, především ale na technických oborech. Kromě toho se většina vysokých škol nacházela ve starých, pro pedagogické účely málo vhodných budovách či v nejrůznějších provizoriích. Vysokoškolské objekty provázela stavební, provozní i organizační rozptýlenost, ne hospodárnost a nejednotnost, např. Fakulta inženýrského stavitelství nebo Fakulta strojní ČVUT byly umístěny na devíti od sebe značně vzdálených místech.¹⁶

Zpráva o stavu UK z roku 1953 konstatuje, že „[...] dnešní stav je tak nevyhovující a nedostatečný, že v důsledku nedostatku budov a tím prostoru pro vědeckou a pedagogickou práci se stává brzdou dobré práce fakult“.¹⁷ Prostorový stav a materiální vybavení neodpovídaly ani na počátku 60. let 20. století významnému postavení UK, která tehdy měla 11 fakult,¹⁸ tři celouniverzitní ústavy,¹⁹ jednu celouniverzitní katedru,²⁰ 207 fakultních kateder, 25 vědecko-výzkumných ústavů a laboratoří, 75 klinik, dále 12 kolejí²¹ a šest menz.²² Celkem zde pracovalo 3963 zaměstnanců. Počet posluchačů se postupně zvyšoval. Zatímco ve školním roce 1953/1954 studovalo na UK kolem 7000 studentů, ve školním roce 1960/1961 to bylo již 12 259, z toho 7915 v denním studiu a 4344 ve studiu při zaměstnání ve všech formách.²³

UK užívala budov, které byly vybudovány před desetiletími. Po roce 1910 bylo postaveno pouze několik budov ústavů²⁴ v areálu Alberta²⁵ a po 1. světové válce byly realizovány pouze dva velké projekty, a to budova Právnické (postavená v letech 1924–1931) a Filozofické fakulty (postavená v letech 1924–1929). Chybějící novostavby nahrazovaly fakulty v meziválečném období přístavbami ke stávajícím budovám a získávaly prostor

¹⁶ František ČERMÁK, *Výstavba vysokých škol v Praze*, in: Sborník II. vědecké konference FAPS, vyd. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury a pozemního stavitelství, Praha 1958, s. 5–19, zde s. 14.

¹⁷ AUK, f. RUK, kart. č. 73, č.j. 6235/53, zpráva o stavu Karlovy univerzity v říjnu 1953 a navrhovaných opatřeních ke zlepšení situace.

¹⁸ Fakulta dětského lékařství, filozofická, právnická, přírodovědecká, matematicko-fyzikální, všeobecného lékařství, Lékařská fakulta hygienická, Lékařská fakulta v Plzni, Lékařská fakulta v Hradci Králové, dále Institut tělesné výchovy a sportu (od roku 1965 Fakulta tělesné výchovy a sportu) a Institut osvěty a novinářství (od roku 1965 Fakulta osvěty a novinářství).

¹⁹ Ústav pro výuku a vědeckou práci kateder marxismu-leninismu, Ústav pro dálkové studium učitelů, Ústav dějin UK.

²⁰ Vojenská katedra UK sídlila v budově Právnické fakulty na náměstí Curieových 7.

²¹ Kolej 5. května (Praha 3, Grégrova 22, pozdější Slavíkova), Albertov (Praha 2, Albertov 7), Arnošta z Pardubic (Praha 1, Voršílská 1), Budeč (Praha 2, Wenzigova 20), Institutu tělesné výchovy a sportu (Praha 1, Újezd 450), J. A. Komenského (Praha 6, Pionýrů 6, pozdější Parléřova), Jana Opletala (Praha 1, Černá 13), Jednota (Praha 1, Opletalova 38), Madelon (Praha 4, Michelská 60), Petra Jilemnického (Praha 1, Řeznická 17), Spořilov (Praha 4, Pod drahou 297), S. K. Neumann (Praha 1, Petráská 3).

²² Menza 5. května (pozdější Švehlova), Albertov, Budeč, Komenského, Jednota a menza Právnické fakulty UK.

²³ AUK, f. RUK, Návrh plánu přestavby a dalšího rozvoje UK v letech 1961–1980, 1961, s. 2.

²⁴ Český patologicko-anatomický Hlavův ústav (1912), Přírodovědecký ústav (1913, zcela dokončen 1926), Chemický ústav německé univerzity (1919, v roce 1945 připadl ČVUT) a Purkyňův embryologicko-fyziologický ústav (1925). V roce 1925 byl dokončen německý farmakologický ústav na Albertově 7.

²⁵ Areál Albertov tvoří celek vytvářený postupně od konce 18. století, dnešní podobu získal na přelomu 19. a 20. století, kdy zde vznikla řada ústavů a klinik české univerzity, již se nedostávalo vlastních budov. Viz Michal Svatoš, *Minulost a přítomnost pražského univerzitního kampusu*, Dějiny a současnost: kulturně historická revue, 22/1, 2000, s. 31–32. K areálu také J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 77–85.

i v jiných objektech. Teologické fakulty obou univerzit např. našly přístřeší v rozlehlé novostavbě arcibiskupského semináře v Dejvicích (Thákurova 3) vybudované v letech 1925–1927. Stavební programy České a Německé univerzity byly pak z ekonomických důvodů ve 30. letech přerušeny.²⁶ Co se týká rekonstrukcí, v roce 1934 začala první etapa důkladné a zásadní obnovy nejstarších budov UK (tzv. obnova Karolina), která probíhala v celkem pěti etapách až do roku 1968.²⁷

Na Přírodovědecké a Matematicko-fyzikální fakultě a na lékařských fakultách²⁸ se prostorové a materiální nedostatky projevovaly nejvíce, neboť pro ně nebyly stavěny žádné nové budovy.²⁹

Příčin zaostávání investiční výstavby na UK bylo několik. Jednou z hlavních byl špatný vztah stavební výroby k stavebním záměrům Univerzity a její nezájem na těchto stavbách. Druhou závažnou příčinou byla skutečnost, že školské stavby byly zařazeny v poslední kategorii důležitosti. Předpoklady pro plnění plánu ze strany UK a jejích fakult nebyly navíc poskytovány tak, aby mohla být výstavba prováděna. Ze strany pracovníků fakult docházelo během stavby ke změnám stavebního programu.³⁰

Snaha centralizovat provádění investiční výstavby na území Prahy vycházela v dřívějších letech ze strany Ministerstva školství a kultury (dále jen MŠK či MŠ).³¹ S účinností od 1. 2. 1961 byla proto MŠK zřízena Technická správa pro výstavbu vysokých škol při ČVUT³² (dále jen TS ČVUT, později přešla pod MŠ), která měla zajišťovat a provádět investiční výstavbu i generální opravy, měla je také financovat a plánovat. V důsledku toho byla tato agenda převedena z UK a vysokých škol. Univerzitě zůstalo pouze právo předkládat požadavky.³³

Prostorový stav Matematicko-fyzikální fakulty UK

V době vzniku Přírodovědecké fakulty UK (dále jen PpF UK) v roce 1920 patřily matematicko-fyzikálním oborům pouze dvě budovy, a to na Karlově – budova Matematického ústavu postavená v letech 1907–1910³⁴ (Ke Karlovu 3) a budova Fyzikálního ústavu postavená³⁵

²⁶ J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 82–83.

²⁷ Viz Miroslav KUNŠTÁT, *Obnova Karolina a dalších historických budov Univerzity Karlovy*, in: J. Havránek – Z. Poustka (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy*, IV, 1918–1990, s. 341–350. Viz také J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 86–97. V Archivu UK se k celému procesu nachází rozsáhlý zpracovaný archivní fond Obnova Karolina.

²⁸ Roku 1957 byla postavena pouze transfúzní stanice Fakultní nemocnice Lékařské fakulty hygienické. Viz Ludmila HLAVÁČKOVÁ – Petr SVOBODNÝ, *Dějiny pražských lékařských fakult 1348–1990*, Praha 1993, s. 136.

²⁹ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1965, rozbor návrhu plánu na roky 1969–1970 – investiční výstavba, 1965.

³⁰ AUK, f. RUK, Komplexní hodnocení UK za rok 1960, s. 62.

³¹ Ministerstvo školství měnilo názvy, v červnu roku 1956 bylo dosud samostatné MŠ sloučeno s Ministerstvem kultury a vzniklo tak Ministerstvo školství a kultury. Dne 12. 1. 1967 bylo Ministerstvo kultury z MŠ vyděleno a vzniklo samostatné Ministerstvo kultury a informací a Ministerstvo školství.

³² AUK, f. RUK, spis. znak FI/3, 1961, Technická správa pro výstavbu vysokých škol v Praze, 8. 2. 1961.

³³ AUK, f. RUK, Komplexní hodnocení UK za rok 1960, s. 62.

³⁴ Tamtéž, s. 62.

³⁵ Ke stavbě budovy viz Josef ŠEDIVÝ, *Stavba Fyzikálního ústavu*, in: *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie 2/4*, 1957, s. 398–411, dostupné online: <https://dml.cz/bitstream/handle/10338/dmlcz/137324/PokrokyMFA_02-1957-4_4.pdf> (21. 6. 2023). Viz také *90 let budovy Fyzikálního ústavu české univerzity v ulici Ke Karlovu 5*, vyd. Univerzita Karlova, Matematicko-fyzikální fakulta, Praha 1997.

v letech 1905–1907 (Ke Karlovu 5), na niž vzpomíná i Václav Šebesta:³⁶ „*Prvá moje návštěva nového fyzikálního ústavu vryla se dojem mohutným a radostným do mé paměti [...]. Tam jsem viděl krystalizovat vědecký rozmach našich mladých fyziků.*“³⁷

Po vzniku MFF UK v roce 1952 se následujícího roku nastěhovala na Karlov správný oddělení děkanátu. V počátečním období byly na MFF kromě matematických a fyzikálních kateder zastoupeny také chemické katedry, které sídlily v ulici U Botanického ústavu 1 (dnešní Studničkova). V roce 1956 přibyla ještě nově vzniklá Katedra základů marxismu-leninismu pro přírodovědecké fakulty UK a oddělení Kabinetu ruského jazyka. V roce 1959 přešlo pět chemických kateder na Přírodovědeckou fakultu UK.³⁸

Obě budovy MFF UK na Karlově sice měly dle tehdejšího studenta Miloše Dostála³⁹ „*své zvláštní kouzlo, dýchající tak trochu starým Rakouskem*“⁴⁰ nestačily ale k plnění úkolů: „*Neustále rostoucími úkoly se situace fakulty stávala stále obtížnější. Vrcholu dosáhla tato kritická situace ve školním roce 1959/60, kdy fakultě, která má ve vyšších ročnících asi po 100 posluchačích, bylo přiděleno směrné číslo skoro 300 posluchačů do 1. ročníku.*“⁴¹

Řešením prostorových problémů se intenzivně zabývalo MŠK, značný zájem o problematiku projevoval také Ústřední Výbor KSČ (dále jen ÚV KSČ).⁴² V červenci roku 1960 byla proto fakultě dána k dispozici část budovy na Malé Straně⁴³ (Malostranské náměstí 25, jednalo se o čtyři posluchárny a 17 místností), odkud se krátce předtím vystěhovala do Žiliny Vysoká škola dopravní.⁴⁴ V březnu 1961 získala MFF UK budovu v Karlíně (Sokolovská 83), kterou ještě nějaký čas sdílela s průmyslovou školou strojní. K 1. 9. roku 1962 měla proběhnout dislokace fakulty.⁴⁵ Na Malostranské náměstí přešla Katedra aplikované a numerické matematiky, Centrum numerické matematiky, Katedra základů marxismu-leninismu a fakultní část vojenské katedry UK. Tehdejší zaměstnankyně Olga Pokorná⁴⁶ vzpomíná: „*Z tichého Karlova jsme se měli ocitnout na rušném náměstí. Ale ukázalo se, že jsme se my ‚numericí‘ obávali zbytečně. Vzhledem k tomu, že naše pracovny byly až ve čtvrtém poschodí, doléhal k nám dopravní ruch už značně ztlumeně – a navíc ten krásný*

³⁶ Václav Šebesta (19. 2. 1881 – 1959) byl od roku 1906 pedagog a pracovník Vysoké školy báňské v Příbrami (po r. 1945 Ostrava). V roce 1928 byl jmenován jejím profesorem.

³⁷ Václav ŠEBESTA, *Vzpomínky na Fyzikální ústav české univerzity v Praze*, in: Pokroky matematiky, fyziky a astronomie 2/4, 1957, s. 493–496, zde s. 495, dostupné online: <https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/137319/PokrokyMFA_02-1957-4_18.pdf> (21. 6. 2023).

³⁸ J. BEČVĚR, *Matematicko-fyzikální fakulta*, s. 504.

³⁹ Miloš Dostál (17. 6. 1939 – 19. 12. 2013) studoval na MFF od roku 1956 do 1961, poté zde byl zaměstnán jako odborný asistent. V roce 1966 emigroval do USA. Řadu let působil jako vedoucí katedry matematiky na Stevensově technologickém institutu v Hobokenu.

⁴⁰ Miloš DOSTÁL, *Vzpomínky na studium na Matematicko-fyzikální fakultě v letech 1956–1961*, in: I. Netuka – M. Stiborová (edd.), *Jubilejní almanach*, s. 25–27, zde s. 25.

⁴¹ AUK, f. RUK, spis. znak AI/4, 1961, hypotéza rozvoje MFF, 1961.

⁴² J. MOTTLVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 19.

⁴³ K historii budovy viz Martin ŠOLC, *Bývalý profesní dům Tovaryšstva Ježíšova na Malostranském náměstí, dnešní budova Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy*, in: Pokroky matematiky, fyziky a astronomie 47/3, 2002, s. 243–250, dostupné online: <https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/141136/PokrokyMFA_47-2002-3_7.pdf> (21. 6. 2023).

⁴⁴ Dne 1. 10. 1953 vznikla vyčleněním z Českého vysokého učení technického Vysoká škola železniční v Praze. V roce 1959 došlo k jejímu přejmenování na Vysokou školu dopravní v Praze. V letech 1960–1962 byla přestěhována do Žiliny, její název byl změněn na Vysoká škola dopravní v Žilíně.

⁴⁵ AUK, f. MFF UK, kart. č. 2, příkaz č. 2/61 děkana MFF o dislokaci fakulty ze dne 18. 5. 1961.

⁴⁶ Olga Pokorná (4. 8. 1926 – 16. 10. 2015) byla dlouholetou významnou pracovnící MFF, stála u zrodu oboru numerická matematika. Jejím hlavním zájmem byla lineární algebra a numerická lineární algebra.

výhled [...]. I přes určité nepohodlí v budově na Malostranském náměstí...jsme tam byli velmi spokojeni.⁴⁴⁷

Ostatní matematická pracoviště, Kabinet ruského jazyka a nově vytvořená matematická knihovna se přestěhovaly do Karlína. Na Karlově zůstaly fyzikální katedry a děkanát.⁴⁸

Kromě toho užívala fakulta od roku 1957 budovu na Smíchově ve Švédské 8, kde sídlil Astronomický ústav UK,⁴⁹ jenž byl oddělením Katedry astronomie, geofyziky a meteorologie MFF (v roce 1997 byl přestěhován do budovy MFF v Troji). Pracoviště fakulty byla později umístěna i na dalších místech: např. Katedra jaderné fyziky (v letech 1968–1978) a Nukleární centrum (1975–1978) v Břehové ulici 7, Katedra teoretické fyziky II sídlila v Myslíkové 7 (v letech 1968–1976) a Katedra tělesné výchovy v Opletalově 26⁵⁰ (v letech 1962–1998).

Sociální zázemí pro studenty MFF UK bylo v 60. letech rovněž „roztroušené“, jak vzpomíná Ivan Pelant:⁵¹ „*Během studia na Matematicko-fyzikální fakultě náš ročník (mluvím nyní o chlapcích) vystřídal koleji řadu: v prvním, čtvrtém a pátém ročníku jsme bydleli na Koleji 5. května⁵² ve Slavíkové ulici (nyní Švehlova kolej), ve druhém ročníku v koleji Na Slupi⁵³ (již neexistuje) a v koleji v Ostrovní ulici⁵⁴ (již neexistuje) a ve třetím ročníku v koleji na Spořilově⁵⁵ (již neexistuje).*“⁵⁶ Ve školním roce 1962/1963 bylo pro muže přiděleno 239 míst v koleji 5. května a 73 míst v koleji na Spořilově, pro ženy bylo určeno 120 míst v koleji Jednota⁵⁷ a na Albertově⁵⁸ 84 míst.⁵⁹ Koncem 60. let byli muži ubytováni na koleji 5. května a na koleji Větrník-jih, ženy v koleji S. K. Neumanna⁶⁰ a na koleji Větrník-sever. Na samostatnou kolej si studenti MFF UK museli ještě několik desítek let počkat.

⁴⁷ Olga POKORNÁ, *Sídla matematických pracovišť Matematicko-fyzikální fakulty*, in: I. Netuka – M. Stiborová (edd.), *Jubilejní almanach*, s. 128–129, zde s. 128.

⁴⁸ J. BEČVÁŘ, *Matematicko-fyzikální fakulta*, s. 505.

⁴⁹ Astronomický ústav Univerzity Karlovy byl založen v roce 1885. Nacházel se nejprve ve vile v Ovencecké ulici v Praze na Letné, v roce 1900 byl přestěhován do Švédské 8, kde setrval do roku 1997, kdy byl přestěhován do budovy MFF UK v Troji.

⁵⁰ I. NETUKA – M. STIBOROVÁ (edd.), *Univerzita Karlova v Praze. Matematicko-fyzikální fakulta*, s. 149–150.

⁵¹ Ivan Pelant (12. 12. 1944) studoval v letech 1962–1967 na MFF UK, později profesor v oboru fyzika-kvantová optika a optoelektronika, zabývá se experimentálním zkoumáním optických vlastností polovodičů, soustřeďuje se zejména na nanokrystalické formy křemíku.

⁵² V roce 1925 byla zřízena agrární stranou jako Švehlova kolej. Budova byla v roce 1940 zabavena pro ubytování německých vysokoškoláků. Po roce 1945 ji převzala Prozatímní správa studentského majetku. V roce 1951 kolej připadla UK. Po roce 1989 byla přejmenována opět na Kolej Švehlova. UK slouží jako kolej dodnes.

⁵³ Kolej Na Slupi byla samostatnou součástí koleje Albertov. Studentům sloužila do roku 1964.

⁵⁴ Kolej v Ostrovní ulici č. 11 (Praha 1) se nacházela v areálu bývalého kláštera Voršilek, v roce 1954 ji získala Vysoká škola železniční, po r. 1960 se objevuje ve správě ČVUT, v letech 1964–1966 byla přičleněna k UK.

⁵⁵ Objekt Spořilovské koleje sloužil původně jako baráky dělníků budujících průkop pro trať Modřany-Vršovice. V roce 1954 jej získala tehdejší Vysoká škola železniční, Ministerstvo školství a kultury ho v roce 1960 přidělilo UK výměnou za určitý počet lůžek v koleji 5. května. V roce 1974 na místě koleji vzniklo depo pražského metra (Depo Kačerov).

⁵⁶ Ivan PELANT, *Několik vzpomínek na studium v šedesátých letech*, in: I. Netuka – M. Stiborová (edd.), *Jubilejní almanach*, s. 122–127, zde s. 125.

⁵⁷ Kolej Jednota původně sloužila německým studentům jako První německý studentský domov, který vznikl ještě před první světovou válkou. V roce 1951 připadla Právnické fakultě UK. Jako kolej slouží UK dodnes.

⁵⁸ Kolej Albertov byla v roce 1954 získána od ČVUT. V roce 1988 byla zrušena z důvodu nezpůsobilého technického stavu.

⁵⁹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 9, zápis ze zasedání kolegia děkana konaného dne 10. 7. 1962.

⁶⁰ Kolej S. K. Neumanna sloužila původně jako hotel Fišer. V roce 1948 přešel objekt pod Prozatímní správu studentského majetku. V roce 1951 byl přidělen Filozofické fakultě UK. Po roce 1989 byl provozován pod

První plány na výstavbu

První návrhy týkající se výstavby nové budovy se objevily již v roce 1953. Vedení MFF UK se tímto plánem začalo vážně zabývat až v roce 1955, kdy byla ustavena komise pro výstavbu fakulty v čele s Miloslavem Valouchem.⁶¹ Tato komise vypracovala návrh, který předpokládal výstavbu nových budov v prostoru Albertova, nebyl ale schválen MŠ.⁶²

V roce 1955 byla zahájena příprava výstavby,⁶³ nikoliv však v rámci MFF UK. Dne 11. 10. 1955 se na MŠ konala porada o přípravě investičního úkolu na stavbu budovy Fakulty jaderné a technické fyziky Univerzity Karlovy (viz níže), na které bylo stanoveno, že po schválení a prověření investičního záměru bude rektorát UK vyzván k vypracování investičního úkolu.⁶⁴

Jako staveniště byl z několika variant (Pelc-Tyrolka, Albertov, Budějovická – U Krčské vodárny) navržen pozemek na Praze 8 v oblasti Pelc-Tyrolka, k němuž se přikláněla jako jeden z mnoha schvalujících úřadů i Městská inspekce státního požárního dozoru: „*Souhlasíme jen s třetí alternativou, tj. umístění v Pelc-Tyrolce na svazích pod Bulovkou, kde terény a klimatické poměry jsou příznivé a kde by bylo možné dodržovat plánované ochranné pásmo [...]*“.⁶⁵ Předběžný výběr staveniště byl schválen tehdejším ministrem školství Františkem Kahudou⁶⁶ dne 28. 3. 1956.⁶⁷ Dosavadní zástavbu tvořily „*zbytky ovocnářsko-zahradnické činnosti s drobnými rozptýlenými zemědělskými usedlostmi postavenými většinou během minulého století, kdy toto území bylo ještě zemědělským zázemím Prahy. Skupina budov pod čp. 755, tzv. Kuchyňka, pochází [...] rovněž z minulého století a sloužila jako výletní restaurace. Během tohoto století přibyla zde další neorganická solitérní zástavba obytných domů a menších provozoven bez vyšší výhledově ekonomické hodnoty.*“⁶⁸

Vznik Fakulty technické a jaderné fyziky UK a úvahy o sloučení Fakulty technické a jaderné fyziky ČVUT s Matematicko-fyzikální fakultou UK

Jak již bylo uvedeno, prvotní plány počítaly s novostavbou pro Fakultu technické a jaderné fyziky UK (dále jen FTJF UK), která vznikla dne 1. 9. 1955 na základě vládního nařízení ze dne 25. 8. 1955.⁶⁹ Na mimořádném zasedání vítala vysokoškolská rada UK „*jmenem celé*

názvem kolej Petráská. Kolej sloužila UK do roku 2014. Nyní zde sídlí Ústav výpočetní techniky UK a Centrum pro přenos poznatků a technologií UK.

⁶¹ Miloslav Valouch (4. 8. 1903 – 13. 3. 1976) byl experimentální fyzik, zabýval se problematikou výbojů v plynech, optickou a rentgenovou spektroskopií, plastickou deformací kovů a didaktickými otázkami, v letech 1952–1960 působil na MFF UK.

⁶² J. MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 17–18.

⁶³ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 1c, návrh na jmenování komise pro výstavbu matematicko-fyzikálního učiliště v Praze 8, materiál pro kolegium rektora ze dne 6. 5. 1972.

⁶⁴ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1956, dopis Ministerstva školství adresovaný M. Katětovovi, 13. 10. 1955.

⁶⁵ Tamtéž, dopis rektorátu adresovaný Ministerstvu zdravotnictví, 7. 2. 1956.

⁶⁶ František Kahuda (3. 1. 1911 – 12. 2. 1987) byl fyzik, pedagog a politik. V letech 1954–1963 působil jako ministr školství.

⁶⁷ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1959, dopis adresovaný Národnímu výboru hl. m. Prahy, 21. 2. 1959.

⁶⁸ AHMP, f. SO NVP, inv. č. 406, kart. č. 51, úprava investičního úkolu na výstavbu fakulty technické a jaderné fyziky, příloha dopis Střediska státní památkové péče a ochrany adresovaný Technické správě ČVUT, 3. 10. 1962.

⁶⁹ *Vládní nařízení ze dne 25. srpna 1955, kterým se na Karlově universitě v Praze zřizuje fakulta technické a jaderné fyziky*, in: *Věstník ministerstva školství*, XI., sešit 27, 30. 9. 1955, s. 217.

university s plným souhlasem a uspokojením rozhodnutí vlády republiky Československé, jímž se universitě svěřuje příprava odborníků pro mírové využití atomové energie“.⁷⁰ Výuka byla v Karolinu slavnostně zahájena dne 6. 9. 1955.

Pro lepší zajištění pedagogické a vědecké práce poskytla sice vláda fakultě značné investice, zpočátku však neměla ani svoji vlastní budovu. Přednášky probíhaly v budovách MFF UK v ulici Ke Karlovu a „ostatní přednášky a cvičení jsme měli roztroušené po všech možných budovách na Albertově a výuku deskriptivní geometrie v Budově ČVUT v ulici Na Bojišti [...]. Neustále jsme tak putovali mezi Albertovem a Karlovem [...]“⁷¹ jak vzpomíná tehdejší student Miloš Hajer. Fakulta neměla vlastní pedagogický sbor (přednášeli učitelé MFF UK, ČVUT a PřF UK) a ani kolej,⁷² což „mělo za následek, že jsme bydleli každý rok na jiné koleji. V prvním, třetím a pátém ročníku jsme byli ubytováni na koleji na Albertově, ve druhém na koleji v Řeznické 4⁷³ a ve čtvrtém ročníku na koleji Vysoké školy ekonomické na Jarově.⁷⁴ Tyto přesuny nebyly příjemné [...]“⁷⁵

Prostorová situace se změnila až v létě 1956, kdy fakulta získala část budovy v Břehové ulici 7⁷⁶ na Starém Městě.⁷⁷ Budova nebyla vhodná pro zřízení laboratoří a musela být nákladně rekonstruována zavedením technických rozvodů a vzduchotechniky.⁷⁸

Budoucí odborníci pro vzrůstající potřeby tehdejšího výzkumu a průmyslu měli být vzděláváni v oborech jaderné fyziky, jaderné chemie a jaderného inženýrství:⁷⁹ „Přes prvo počáteční obtíže se počínaje zářím 1955 nejen rozběhla výuka v prvním semestru ve všech třech oborech, ale byl zahájen, a to internátním způsobem, i postgraduální kurz jaderné techniky v hořínském zámku u Mělníka.“⁸⁰

Investiční úkol vypracovaný v roce 1956 počítal vedle výstavby pro FTJF UK také s výstavbou průmyslové školy jaderné techniky. Dokument byl schválen usnesením vlády č. 2736 ze dne 12. 12. 1956.⁸¹

⁷⁰ AUK, f. RUK, Vysokoškolská rada, 1954–1955, mimořádné zasedání 5. 5. 1955.

⁷¹ *Vzpomínky pamětníků – Miloš Hajer*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 30.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Dům č. 1890 v Řeznické č. 4 byl dne 1. 10. 1956 převeden ze správy MŠK na UK, která zde již v roce 1954 provozovala kolej. K 1. 7. 1960 byla převedena do správy ČVUT.

⁷⁴ Dnes Palachova kolej (Koněvova 93/198, Praha 3) Vysoké školy ekonomické, realizace celého komplexu probíhala v letech 1952–1963, jejím architektem byl František Čermák (2. 4. 1903 – 9. 10. 1998).

⁷⁵ Zdeněk JANOUT, *Vzpomínky na začátky jaderné fyziky*, Pražská technika: časopis Českého vysokého učení technického v Praze, 3, 2005, s. 29–31, zde s. 31.

⁷⁶ Budova v novoklasicistním stylu byla postavena na základě návrhu Josefa Sakaře v letech 1920–1922 pro účely ministerstva zahraničního obchodu a Filozofickou fakultu UK. Fakulta uhájila ve třicátých letech právo na sídlo svých šesti ústavů (seminář pro hudební vědu, estetický seminář, ústav pro archeologii československou a klasicistickou, seminář pro dějiny výtvarných umění a pedagogický). FF UK využívala prostor budovy ještě ve školním roce 1949/1950. Od roku 1950 zde byl dislokován Armádní umělecký soubor, v budově zůstala pouze katedra a Ústav pro dějiny hudby. V roce 1956 získána pro FTJF UK, v roce 1959 byla začleněna do ČVUT. K budově viz také J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 74–77.

⁷⁷ J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 76–77.

⁷⁸ Petr BENEŠ, *55 let výuky a výzkumu na katedře jaderné chemie Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze*, Praha 2012, s. 28.

⁷⁹ *Univerzita Karlova. Informace o studiu*, Praha [1956], s. 43–44.

⁸⁰ Václav PETRŽILKA, *Založení a první léta FJFI*, in: Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská ČVUT 1955/1975, Praha 1975, s. 23–25, s. 23. Dostupné online: <https://inis.iaea.org/collection/NCLCollectionStore/_Public/08/300/8300050.pdf> (21. 6. 2023).

⁸¹ AHMP, f. SO NVP, inv. č. 406, kart. č. 51, Ministerstvo školství a kultury, intimát č. 462, 20. 12. 1956.

V červenci roku 1957 se dokonce konala architektonická soutěž,⁸² kterou vyhrál návrh Otakara Štěpánka,⁸³ neboť „[...] projekt docílil krajní rovnováhy mezi složkami urbanistickými, dispozičními i architektonickými, a je proto nejlepším podkladem pro zpracování úvodního projektu“.⁸⁴ Z ekonomického hlediska poradní komise složená z pracovníků katedry ekonomiky, organizace a plánování stavební výroby Fakulty ekonomicko-inženýrské ČVUT preferovala návrh Jozefa Chovance⁸⁵ ze Státního projektového ústavu pro výstavbu města Bratislavy, protože nejlépe využíval prostoru u budovy fakulty a jeho návrh nejlépe obstál i v technicko-ekonomických ukazatelích.⁸⁶

V následujících letech bylo vypracováno ještě několik investičních záměrů a úkolů, neboť docházelo ke změnám koncepce v důsledku změn požadavků na počty absolventů a změny koncepce výuky jaderné fyziky, chemie, fyziky a matematiky.

Do těchto změn se promítlo i převedení FTJF z UK na ČVUT (dále jen FTJF ČVUT a FJFI ČVUT),⁸⁷ které bylo s účinností od 1. 9. 1959 provedeno na základě vládního nařízení ze dne 12. 8. 1959.⁸⁸ „Původní zaměření fakulty na čistě jaderné obory bylo v roce 1958 přehodnoceno v důsledku změny československého jaderného programu. Došlo ke snížení potřeb specialistů v jaderných oborech, a proto se fakulta zaměřila, v duchu svého názvu, i na výchovu odborníků v jiných fyzikálně inženýrských oborech.“⁸⁹ Došlo také k užšímu propojení matematiky, fyziky a chemie s technickou praxí, a také vyšší úrovní inženýrské práce ve strojních, elektrotechnických a stavebních oborech.⁹⁰

Výstavba nové budovy měla proběhnout pod vedením ČVUT, neboť již v únoru 1959 uložilo MŠK Rektorátu UK zahájit jednání, „aby byly odstraněny veškeré nejasnosti, které zabraňují v převzetí této akce rektorátem ČVUT“.⁹¹ Budova FTJF v Břehové ulici 7 přešla během roku 1960 rovněž pod ČVUT,⁹² stejně tak jako budova koleje UK v Řeznické ulici 4.⁹³

Výstavbu budov pro MFF UK v rámci projektu výstavby FTJF UK požadovala i vědecká rada MFF UK na jednání dne 8. 3. 1956: „K projektu je třeba dát dovětek o výstavbě budov pro Matematicko-fyzikální fakultu.“⁹⁴ Dovětek sice nebyl realizován, ale MFF UK využití nové budovy FTJF UK plánovala. Z dopisu děkanátu MFF UK adresovaného Rektorátu UK vyplývá, že v roce 1959 při řešení své prostorové nouze nemohla MFF UK s novou

⁸² Dalšími účastníky byli kromě O. Štěpánka a J. Chovance (viz pozn. 83 a 85) Vladimír Karfik (26. 10. 1901 – 6. 6. 1996), autor Baťova mrakodrapu ve Zlíně, Josef Fuchs (13. 1. 1894 – 5. 2. 1979), autor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze, Otakar Steinbach (?–?), spoluautor Univerzitní nemocnice Louise Pasteura v Košicích.

⁸³ Otakar Štěpánek (10. 5. 1898 – 8. 1. 1973) byl architekt a pedagog, autor vily K. Šulce v Praze.

⁸⁴ AUK, f. RUK, spis. znak III/1, 1960, závěrečný protokol pro posouzení návrhů na ústavu FTJF UK a průmyslovou školu jaderné fyziky, 2. 7. 1957.

⁸⁵ Jozef Chovanec (19. 11. 1925 – 16. 3. 1990) byl slovenský architekt a projektant, spoluautor bratislavského sídliště Petržalka.

⁸⁶ AUK, f. RUK, spis. znak III/1, 1960, dopis členů katedry ČVUT adresovaný Rektorátu UK, 24. 6. 1957.

⁸⁷ V roce 1968 byla FTJF ČVUT přejmenována na Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou (FJFI ČVUT).

⁸⁸ Nařízení vlády č. 58/1959 Sb. o změnách v organizaci vysokých škol. Dostupné online: <<https://www.zakonyprolidí.cz/cs/1959-58>> (21. 6. 2023).

⁸⁹ Z. JANOUT, *Vzpomínky na začátky jaderné fyziky*, s. 31.

⁹⁰ *Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015*, s. 22.

⁹¹ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1959, dopis MŠK adresovaný Rektorátu UK, 24. 2. 1959.

⁹² AUK, f. RUK, spis. znak III/1, 1960, dopis kvestora UK adresovaný Ministerstvu školství, 24. 2. 1960.

⁹³ Tamtéž, dopis zástupce kvestora UK adresovaný ČVUT, 8. 8. 1960.

⁹⁴ AUK, f. MFF UK, kart. č. 1, zápis ze zasedání vědecké rady MFF UK konané 8. 3. 1956.

budovou již počítat, protože „[...] byla odsunuta výstavba budov Fakulty technické a jaderné fyziky a že tedy ani v těchto budovách nebude možno pro fyzikální pracoviště MFF KU najít místnosti“⁹⁵ proto fyzikální komise MFF žádala, aby do plánu stavebních investic UK byl zahrnut plán přístavby k budově v ulici Ke Karlovu 5, který však nebyl realizován. Provizorním řešením bylo získání budov na Malé Straně a v Karlíně, jak již bylo uvedeno.

Na pokyn MŠK vypracoval rektorát UK v roce 1961 investiční záměr na výstavbu objektu pouze pro MFF UK. MŠK se obrátilo na odbor výstavby Národního výboru hl. m. Prahy (dále jen NVP) se žádostí o přiřazení pozemku. Z hlediska územního plánu byly navrženy čtyři pozemky, které se však při bližším projednávání ukázaly jako méně vhodné. Bylo konstatováno, že nejvýhodnější a neekonomičtější řešení by bylo vybudovat MFF UK v blízkosti prostoru mostu Barikádníků,⁹⁶ tedy v blízkosti zamýšlené budovy FTJF ČVUT:⁹⁷ „Jde o rozsáhlou akci, při níž byla stanovena zásada, že tato fakulta bude stavěna v těsném sousedství Fakulty technické a jaderné fyziky, aby obě fakulty mohly úzce spolupracovat a společně užívat unikátní a velká zařízení, která by jinak musela být zabezpečována pro každou fakultu zvlášť.“⁹⁸

V této době se zrodila „myslím, že v hlavě profesora Úlehly,⁹⁹ za podpory profesora Zachovala¹⁰⁰ z univerzity, idea sjednotit celou výchovu fyziků do Matematicko-fyzikálního učiliště a výstavbu jaderné fakulty s tímto učilištěm spojit [...]“¹⁰¹ jak vzpomíná Čestmír Šimáně,¹⁰² bývalý děkan FTJF/FJFI ČVUT. Projekt samostatné budovy Fakulty technické a jaderné fakulty, „která již v té době nebyla jen čistě jaderně fyzikální, ale přibrála i některé inženýrské oblasti [...], byl tedy brzy zavržen“.¹⁰³ V následujících letech se v souvislosti s plánovanou výstavbou ve velké míře diskutovalo o spojení MFF UK a FTJF ČVUT a vytvoření nové fakulty v rámci UK či vytvoření úplně nové vysoké školy.¹⁰⁴

Dne 14. 3. 1961 byla podepsána dohoda o spolupráci mezi UK a ČVUT, která se měla vztahovat na hlavní úseky vysokoškolského života, tj. otázky politickovýchovné, pedagogické a vědecké práce i kulturního a společenského života.¹⁰⁵ FTJF ČVUT měla s MFF UK vypracovat v rámci této dohody zvláštní dílčí smlouvu o spolupráci, kde byla také vedle spolupráce v oblasti vědy a výzkumu obsažena spolupráce při výstavbě nového objektu a unikátních zařízení,¹⁰⁶ neboť „počátkem šedesátých let už narůstala myšlenka spojit

⁹⁵ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1959, dopis děkanátu MFF adresovaný Rektorátu UK, 15. 7. 1959.

⁹⁶ V roce 1928 byl postaven Trojský most, který byl v roce 1946 přejmenován na most Barikádníků. V roce 1975 byl původní most zbourán a roku 1980 byl na stejném místě otevřen nový most pod stejným názvem.

⁹⁷ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1961, dopis rektora adresovaný náměstkovi primátora hl. m. Prahy, 30. 3. 1961.

⁹⁸ AUK, f. RUK, spis. znak AI/4, 1961, vysvětlivky k V. části (rozvojové a materiální zajištění) plánu přestavby a dalšího rozvoje UK v letech 1961–1980, 1961.

⁹⁹ Ivan Úlehla (17. 10. 1921 – 20. 3. 2004) byl jaderný fyzik. V letech 1960–1967 působil na Fakultě technické a jaderné fyziky ČVUT v Praze, v roce 1963 zde byl jmenován profesorem. Od r. 1967 pracoval na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze. Vedle studia fyziky elementárních částic a jaderné fyziky se zabýval i filozofickými otázkami přírodních věd.

¹⁰⁰ Ladislav Zachoval (27. 6. 1906 – 25. 4. 1982) byl fyzik a vysokoškolský pedagog. Zabýval se ultraakustikou, vědeckou fotografií a chemickou fyzikou. V letech 1952–1955, 1961–1962 a 1963–1964 působil jako proděkan MFF UK a v letech 1964–1965 jako děkan. V letech 1966–1970 působil jako prorektor UK.

¹⁰¹ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 35.

¹⁰² Čestmír Šimáně (9. 5. 1919 – 26. 7. 2012) byl jeden z nejvýznamnějších českých jaderných fyziků a zakladatel jaderného výzkumu v Česku, v letech 1967–1972 byl děkanem FTJF/FJFI ČVUT.

¹⁰³ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 35.

¹⁰⁴ I. NETUKA – M. STIBOROVÁ (edd.), *Univerzita Karlova v Praze. Matematicko-fyzikální fakulta*, s. 149.

¹⁰⁵ AUK, f. RUK, spis. znak AII/2, 1961, Dohoda o spolupráci mezi UK a ČVUT, 1961.

¹⁰⁶ Tamtéž.

výstavbu jaderné fakulty s výstavbou pro ostatní fyzikální obory. Kromě toho univerzita se cítila být vyčleněním jaderné fakulty zbavena podstatné části fyzikálních oborů.¹⁰⁷

Na schůzi kolegia děkana FTJF dne 21. 2. 1962 byly projednány podklady a zásady pro přepracování prováděcího projektu budovy fakulty sestavené komisí pod vedením prof. Úlehly.¹⁰⁸ Na konci roku 1962 dal ministr školství a kultury František Kahuda zvláštní komisi složené z pracovníků MFF UK a FTJF ČVUT pokyn, „aby připravila ideové podklady pro výstavbu vysoké školy Matematicko-fyzikální, která má v budoucnu vzniknout spojením stávající MFF a FTJF ČVUT“.¹⁰⁹ Komise předložila dne 25. 1. 1963 závěrečný materiál, který se stal výchozím a definitivním podkladem pro vypracování urbanistické studie a nahradil předešlé investiční záměry a úkoly. Komise považovala „za účelné, aby se v Praze vytvořilo jediné vysokoškolské Matematicko-fyzikální učiliště [...]. Tímto způsobem je totiž možné účinně koncentrovat síly lidí i materiálové prostředky a dosáhnout tak jednotné výchovy v oborech matematiky a fyziky v Praze.“¹¹⁰

V dubnu roku 1963 přijala vědecká rada MFF UK usnesení, ve kterém shrnula podmínky pro to, aby spojení obou fakult bylo užitečné: ke spojení dojde organickým způsobem, vědecká i pedagogická práce bude zaměřena na rozvoj čisté i aplikované matematiky a fyziky, spojená fakulta bude vychovávat specialisty pro obory matematických a fyzikálních věd a bude součástí UK.¹¹¹

V červnu roku 1963 byl vědeckou radou MFF UK vypracován plán rozvoje budoucí spojené fakulty *Základní charakteristické rysy fakulty vzniklé sloučením Matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university a Fakulty technické a jaderné fyziky Českého vysokého učení technického*.¹¹² V obsáhlém dokumentu byly v sedmi částech souhrnně zachyceny všechny návrhy a představy, které z velké části rozpracovávají body obsažené v usnesení vědecké rady z dubna 1963. Vypracování dokumentu mělo být prvním krokem k vybudování nového moderního pracoviště, které by mělo významnou funkci v Československé vědeckovýzkumné bázi.¹¹³

V říjnu roku 1964 předložila Základní organizace KSČ FTJF samostatný návrh na budoucí poslání a koncepci FTJF, který byl předložen Základní organizaci KSČ MFF. Hlavním nedostatkem tohoto návrhu podle MFF bylo, „že dělá zásadní závěry o zaměření základního vysokoškolského fyzikálního pracoviště z jednostranného pohledu na význam fyziky pro techniku a tím pro zvyšování produktivity a výroby“.¹¹⁴

Ke konci roku 1964 bylo na společné schůzi závodních výborů KSČ na MFF a FTJF dokonce navrženo vytvoření jednotné vysoké školy sloučením UK a ČVUT, která by nesla název Karlova univerzita. První krok k uskutečnění této myšlenky mělo vytvořit učiliště vzniklé spojením MFF a FTJF.¹¹⁵

¹⁰⁷ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 35.

¹⁰⁸ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 14, zápis ze zasedání konaného dne 21. 2. 1962.

¹⁰⁹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 19, dopis děkana MFF adresovaný prorektorovi L. Zachovalovi, 27. 1. 1967.

¹¹⁰ AHMP, f. SO NVP, inv. č. 406, kart. č. 51, Úprava investičního úkolu na výstavbu fakulty technické a jaderné fyziky, 1963.

¹¹¹ J. MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 27.

¹¹² AUK, f. MFF UK, kart. č. 12, *Základní charakteristické rysy fakulty vzniklé sloučením matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university a fakulty technické a jaderné fyziky Českého vysokého učení technického*, 1963.

¹¹³ J. MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 28, 30.

¹¹⁴ AUK, f. MFF UK, ZO KSČ, kart. č. 19, Vyjádření FV KSČ MFF ke zprávě o struktuře o činnosti FTJF, 1964.

¹¹⁵ J. MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 30.

Další jednání o spojení obou fakult proběhla na jaře 1965 a výsledkem byly nové návrhy na řešení problému. V návrhu,¹¹⁶ který podala FTJF, se hovořilo o spolupráci na základě federace při zachování integrity obou fakult, což dokládá i zápis kolegia děkana FTJF: „[...] jde o federaci 2 samostatných fakult FTJF-ČVUT a MFF-KU s vlastním posláním a s vlastními učebními programy“.¹¹⁷ FTJF tedy nesouhlasila s úplným spojením obou fakult, které prosazovala MFF. Obě fakulty měly v rámci učiliště zůstat samostatné, spolupracovaly by jen v některých společných otázkách.¹¹⁸ Jednalo se o kompromis mezi požadavky obou fakult, v případě neshod by byla ohrožena celá stavba.

Na mimořádném jednání vědecké rady MFF dne 22. 5. 1965, které bylo věnováno pouze výstavbě, byl přijat další návrh na spojení obou fakult. Pokud by bylo pro FTJF spojení nepřijatelné, „bude MFF požadovat, aby v zájmu urychlení výstavby budov pro obě fakulty byla uzavřena dohoda o úzké spolupráci samostatných fakult FTJF a MFF na jednom pracovišti“.¹¹⁹

V dopise náměstka MŠK adresovaném předsedovi komise pro výstavbu Matematicko-fyzikálního učiliště ze dne 1. 10. 1965 bylo opět zdůrazňováno, že etapy výstavby mají vycházet z koncepce jednotného Matematicko-fyzikálního učiliště, jak bylo uloženo původním příkazem ministra školství a kultury.¹²⁰ Vědecká rada MFF UK naproti tomu připomněla, že spojení obou fakult by nebylo pouze organizačním problémem, ale bylo by i zásadní otázkou. Vědecká rada MFF UK také žádala, aby po sloučení byla fakulta součástí UK.¹²¹

Problémem se zabývala i vědecká rada UK, jejíž usnesení ze 7. 10. 1965 zahrnuje čtyři body, v nichž jsou obsažena opatření zabývající se dalším uspořádáním a vývojem nově vzniklé fakulty. Je patrné, že se ve svém usnesení opřela o návrhy již dříve vypracované MFF UK. K tomuto dokumentu byla přiložena také *Téze pro rozvoj a organizační řešení MFF a FTJF v rámci Matematicko-fyzikálního učiliště*,¹²² vypracovaná MŠK, kde se hovoří o krajním termínu sloučení v roce 1968: „Z obou fakult je nutné nejpozději před začátkem stěhování do nového areálu vytvořit jediný organizační útvar ve smyslu zákona o vysokých školách, tedy fakultu, samostatnou fakultu nebo vysokou školu“.¹²³

Přes neustálé zdůrazňování nutnosti sloučení obou fakult nedošlo k dohodě, což bylo dáno průtahy ze strany nadřízených orgánů (MŠK), „které znemožňují zásadní rozhodnutí o organizačním začlenění spojených fakult MFF a FTJF do UK přes příslib s. ministra [...], že vyřeší tuto zásadní otázku do konce kalendářního roku 1966“.¹²⁴ Z uvažovaného zavedení dvou gestorů pro výstavbu a z dosavadního vývoje událostí navíc vědecká rada MFF usuzovala, že se MŠK do budoucnosti přiklání ke koncepci FTJF o zachování celistvosti a samostatnosti obou fakult, kterou potvrzuje i vyjádření tehdejšího děkana FTJF/

¹¹⁶ AUK, f. MFF UK, kart. č. 5, Návrh o vybudování učiliště fyziky a matematiky na principu federace mezi Matematicko-fyzikální fakultou a Fakultou technické a jaderné fyziky ČVUT, 7. 5. 1965.

¹¹⁷ AČVUT, f. JFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 14, Zápis ze zasedání konaného dne 14. 4. 1965.

¹¹⁸ J. MOTILOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 30.

¹¹⁹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 5, Zápis z mimořádného zasedání vědecké rady matematicko-fyzikální fakulty KU dne 20. 5. 1965.

¹²⁰ AUK, f. MFF UK, kart. č. 19, dopis děkana MFF adresovaný prorektorovi L. Zachovalovi, 27. 1. 1967.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² AUK, f. RUK, vědecká rada, kart. č. 1, *Téze pro rozvoj a organizační řešení MFF a FTJF v rámci matematicko-fyzikálního učiliště*, 1965.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ AUK, f. MFF UK, ZO KSČ, kart. č. 47, usnesení vědecké rady MFF UK dne 26. 1. 1967.

FJFI Čestmíra Šimáněho: „*Nutno říci, že ministr Hájek¹²⁵ zachování bývalé jaderné fakulty podporoval.*“¹²⁶ Vedení FTJF také „*podniklo velmi široce založenou kampaň na zachování fakulty, která našla podporu předsedy atomové komise Ing. Neumanna,¹²⁷ ale také rektora ČVUT profesora Kožouška,¹²⁸ řady průmyslových podniků, zejména Škodovky.*“¹²⁹ Návrh fakultního plánu práce na školní rok 1966/1967 předložený při zasedání kolegia děkana FTJF dne 12. 10. 1966 ostatně zdůraznil, že „*je účelné a žádoucí i nadále zachovat dosa-
vadní identitu a integritu fakulty [...]*“¹³⁰

Na jednání představitelů ČVUT a UK u ministra školství Jiřího Hájka dne 2. 5. 1967 došlo k dohodě o delimitaci některých kateder a jednotlivců z FTJF ČVUT (katedra obecné fyziky, teoretické fyziky a jaderné fyziky, katedra fyziky pevných látek, katedra matematiky, katedra elektroniky a katedra dozimetrie) na MFF UK. Na jednání konaném dne 14. 6. 1967 vystoupila vědecká rada FTJF ČVUT ostře proti tomuto převodu: „*Vědecká rada [...] nevidí důvod ke změnám zásadní povahy ve skladbě kateder a ve směrech práce FTJF ve svazku ČVUT [...] vyčlenění kateder obecné, jaderné a teoretické fyziky pokládá vědecká rada za porušení komplexnosti organizace pedagogické a vědecké práce [...]*“¹³¹

Rektoři obou vysokých škol po dalších jednáních nakonec souhlasili pouze s převodem katedry jaderné fyziky a katedry teoretické fyziky (na MFF UK již katedra se stejným názvem existovala, vznikla tedy katedra teoretické fyziky I a katedra teoretické fyziky II) i s jejich pracovníky, případně pracovníky ostatních kateder. Na základě předchozích jednání přešel rovněž studijní obor „fyzika“ z ČVUT na UK.¹³² Tímto dílčím krokem byly veškeré úvahy o možném sloučení obou fakult definitivně ukončeny: „*Nakonec vedení jaderné fakulty odrazilo nápor na zrušení této fakulty za cenu toho, že nebude duplikovat obory, které měla zajišťovat MFF v Matematicko-fyzikálním učilišti.*“¹³³

Důležité také bylo, že na jednání dne 2. 5. 1967 došlo k nové dohodě o uživateli budoucí stavby, jímž se stala UK za předpokladu, že v projektu výstavby budou náležitě respektovány i požadavky ČVUT: „*Užitelem a gestorem výstavby areálu za Trojským mostem se stává Karlova universita, která bude postupovat ve spolupráci s ČVUT. Předání této gesce z ČVUT na KU provedou oba rektori po vzájemné dohodě v nejkratší době.*“¹³⁴ Vedení ČVUT „*se správy předem vzdalo ve prospěch univerzity, takže na stavbu už neměla Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská velký vliv.*“¹³⁵

V žádosti o opravu chybné zprávy v Rudém právu z 13. 8. 1968 bylo vedle potvrzení gestorství UK také výslovně zdůrazněno, že „*v žádném případě nejde o novou vysokou školu; název Matematicko-fyzikální učiliště je pracovním názvem pro přípravu projektů výstavby*

¹²⁵ Jiří Hájek (6. 6. 1913 – 22. 10. 1993) byl politik a diplomat, v letech 1965–1968 ministr školství.

¹²⁶ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 36.

¹²⁷ Jan Neumann (21. 11. 1914 – 8. 9. 2004) byl jaderný fyzik, v letech 1962–1982 byl předsedou Československé komise pro atomovou energii.

¹²⁸ Josef Kožoušek (15. 8. 1913 – 28. 3. 1988) byl strojní inženýr a vysokoškolský pedagog, v letech 1962–1968 byl rektorem ČVUT, v letech 1970–1973 byl proděkanem Fakulty strojní ČVUT.

¹²⁹ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 37.

¹³⁰ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 14, zasedání ze dne 12. 10. 1966.

¹³¹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 12, usnesení vědecké rady FTJF ČVUT ze dne 14. 6. 1967.

¹³² Tamtéž, dopis ministra školství adresovaný rektorovi UK, 13. 9. 1967.

¹³³ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 36.

¹³⁴ AUK, f. MFF UK, karton č. 12, záznam z jednání ministra školství prof. s. Hájka s představiteli Českého vysokého učení technického a Karlovy university dne 2. 5. 1967.

¹³⁵ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 37.

*fakulty Matematicko-fyzikální Karlovy univerzity, protože v budovách Karlovy univerzity bude umístěna i Fakulta technické a jaderné fyziky ČVUT [...]*¹³⁶

Projektová příprava a architektonický projekt

Dne 30. 3. 1963 byl TS ČVUT dokončen investiční úkol, který byl úpravou původního investičního úkolu FTJF UK, jehož obsah již neodpovídal tehdejšímu stavu ani plánovanému vývoji. Oproti původnímu investičnímu úkolu nebyl jako součást stavby uvažován objekt průmyslové školy jaderné techniky. Zohledněno mělo být již také plánované úzké spojení FTJF a MFF.¹³⁷ Tento investiční úkol byl schválen MŠK dne 4. 4. 1964.¹³⁸

Výstavba školských zařízení po druhé světové válce trpěla až na pár výjimek značnou uniformitou, poněvadž základní a střední školy podléhaly u nás už od padesátých let přísnému diktátu typové výstavby. Vysoké školy naproti tomu vyžadovaly specifické provozní i prostorové předpoklady a nemohly být tak snadno vtačeny do standardizované formy. Výstavbě vysokých škol byl ze strany státních institucí věnován mimořádný zájem – v očích veřejnosti mohly totiž vyjadřovat politiku rozvoje průmyslu jako symbolu pokroku, nové, lepší, vzdělanější společnosti. Kromě projektu Matematicko-fyzikálního učiliště lze z architektonicky významných staveb uvést Vysokou školu zemědělskou (1958–1967), Vysokou školu báňskou v Ostravě (1962–1975), Fakultu strojní v Bratislavě (1957–1963) a Vysokou školu zemědělskou v Nitře (1960–1966).¹³⁹

V roce 1964 se začaly rodit architektonické plány Matematicko-fyzikálního učiliště. Zpracováním úvodního projektu na I. etapu pověřilo MŠK Krajský projektový ústav v Praze, protože jeho návrh vyšel vítězně ze soutěže¹⁴⁰ o zástavbu celého předmostí Barikádníků v Troji. Požadavkem bylo dosažení jednotné technologie výstavby budov vysokých škol tak, aby v jistém univerzálním modulu bylo možné sestavovat jednotlivé pracovní buňky nebo i celé komplementy z unifikovaných stavebních dílů a prvků.¹⁴¹ Vítězná studie byla „nejzpůsobilější k další projektové činnosti, neboť obsahuje řešení přijatelné bez zásadních architektonicko-urbanistických a provozně dispozičních změn [...], je vypracována s nejružnějšími požadavky na vysokoškolskou výuku, je komplexem dobrého, provozu schopného areálu s hlavním zaměřením na vyvrcholení architektonicko-urbanistické koncepce tak, aby vznikl dobrý vztah architektury s terénními útvary, které tvoří výhodné přírodní prostředí, které s navrhovaným dílem dává nesporný předpoklad obohacení vzhledu této části Prahy“.¹⁴²

Vedoucí vítězného pracovního týmu Karel Prager¹⁴³ byl posléze přefazzen i se spolupracovníky do Architektonického ateliéru GAMA (dále jen AA GAMA). Tento ateliér se proto

¹³⁶ AUK, f. MFF UK, kart. č. 22, žádost o opravu publikované zprávy z 13. 8. o výstavbě matematicko-fyzikálního učiliště v Praze, 15. 8. 1968.

¹³⁷ AHMP, f. SO NVP, inv. č. 406, kart. č. 51, úprava investičního úkolu na výstavbu fakulty technické a jaderné fyziky, 1963.

¹³⁸ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1971, Přehledná zpráva o průběhu přípravy a výstavby MFF, 15. 1. 1971.

¹³⁹ Petr VORLÍK, *Areál ČVUT v Dejvicích v šedesátých letech*, Praha 2006, s. 15.

¹⁴⁰ Dalšími účastníky byl představitel pozdního funkcionalismu Antonín Černý (15. 4. 1896 – 31. 7. 1976) a Josef Kříž (4. 2. 1895 – 1988), spoluautor budovy Elektrických podniků v Holešovicích-Bubnech.

¹⁴¹ J. PETRÁŇ a kol., *Památky Univerzity Karlovy*, s. 102.

¹⁴² O. STEINBACH, *Výstavba Matematicko-fyzikálního učiliště*, s. 368.

¹⁴³ Karel Prager (24. 8. 1923 – 31. 5. 2001) byl architekt, stavitel a konstruktér. Kromě řady obytných domů byl autorem i některých významných veřejných budov, například budovy Federálního shromáždění a Nové scény Národního divadla v Praze.

stal nositelem funkce generálního projektanta. Architekt Prager byl tehdy již autorem Ústavu makromolekulární chemie na Petřinách (1958–1965), považovaného za symbol nového směřování architektury po rozporuplné éře socialistického realismu.¹⁴⁴

Výukové zařízení bylo kapacitně projektováno pro 3600 studentů. Původní projekt sestával ze tří ucelených souborů stavěných ve dvou etapách: první etapu měla tvořit Fakulta jaderné fyziky, druhou pak Ústav aplikované fyziky a matematiky včetně ubytovací části pro 2700 studentů.¹⁴⁵ Objekty kolejí, které byly v původní srovnávací studii ve vzdálenosti cca 1 km po proudu řeky od výukových objektů, měly být přesunuty přímo do areálu učiliště.¹⁴⁶

Centrální částí celého souboru měla být výšková budova matematických kateder, desková budova fyzikálních kateder a centrální diskový objekt ústředních poslucháren.¹⁴⁷ „*Hlavním kompozičním souborem celého areálu je ústav aplikované matematiky a fyziky, situovaný na ose mostu Barikádníků.*“¹⁴⁸

Území vybrané pro umístění učiliště mělo dle projektantů vysoké přírodní a krajinářské hodnoty. Jižní svahy Kobylis, Bulovky a d'áblické terasy spadají příkře do širokého úvalu Vltavy a tvoří bohatě členitý terénní reliéf. Učiliště mělo být rozloženo v široké kotlině. Bylo pohledově velmi exponované z levého břehu řeky, a navíc dobře komunikačně přístupné. Nevýhodou však byly existující i navrhované komunikace (severojižní magistrála a radiální komunikace vedoucí přes Trojský most), které byly velmi nepříznivým faktorem spolupůsobícím na vytváření podmínek studijního prostředí.¹⁴⁹ Soubor učiliště měl být komponován jako účinně působící celek, plně využívající přírodní prostředí.¹⁵⁰

Podle celkové zprávy o zajištění výstavby Matematicko-fyzikálního učiliště měl areál sestávat ze tří ucelených souborů stavěných ve 3 etapách: I. stavba plánovaná na leta 1969–1972 měla obsahovat základní monoblok, kde se měly nacházet katedry, vývojové dílny, těžké laboratoře a posluchárny; II. stavba postavená v letech 1972–1975 by měla zahrnovat objekty kolejí a menz pro 2300 studentů, zdravotní středisko a společensko-kulturní objekt; III. stavba plánovaná na leta 1975–1978 měla přinést kompletní dostavbu učiliště, tj. administrativní budovu, děkanát, centrální posluchárny, katedrový objekt a laboratoře.¹⁵¹

Hodnota Pragerova architektonického návrhu spočívala dle soudobého hodnocení „*v jeho jasnosti a logice. Kompoziční řešení výrazně používá kontrastu a je v souladu s dispozičními a provozními potřebami. Způsob hmotného členění souboru v celku i detailu nepřipouští jednotvárnost, která by mohla vzniknout v důsledku použití normalizovaných pláštů unifikovaných průčelí. Kladně lze hodnotit i způsob využití prostředí. Snížením nábřeží zapojuje se řeka opticky do rámce uvažovaných územních úprav. Vzrostlá zeleň je využívána jako ochrana proti hluku.*“¹⁵²

¹⁴⁴ P. VORLÍK, *Český mrakodrap*, s. 138.

¹⁴⁵ K. PRAGER, *Matematicko-fyzikální učiliště v Praze, Pelc-Tyrolee*, s. 387.

¹⁴⁶ M. NÁVESNÍK, *Příprava výstavby matematicko-fyzikálního učiliště v Praze*, s. 389.

¹⁴⁷ R. SEDLÁKOVÁ – P. FRIČ, *Karel Prager*, s. 118.

¹⁴⁸ M. NÁVESNÍK, *Příprava výstavby matematicko-fyzikálního učiliště v Praze*, s. 389.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 388.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 389.

¹⁵¹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 25, celková zpráva o zajištění výstavby Matematicko-fyzikálního učiliště, 18. 6. 1969.

¹⁵² AUK, f. MFF UK, kart. č. 22, informace k zahájení výstavby matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university v Praze dne 10. 12. 1968.

Objevil se však i kritický názor vyslovený Čestmírem Šimáněm: „Projekt učiliště byl svěřen architektu Pragerovi, jehož projekční ústav neměl mnoho zkušeností s výstavbou objektů tohoto druhu. Na projektu se proto podíleli také jako poradci někteří pracovníci obou vysokých škol, fyzici, kteří však projekt zatížili neúměrnými požadavky na jeho univerzálnost, požadavky na snadnou adaptaci rozložení místností přesouváním stěn, příliš komplikovaným a nikdy plně využitelným systémem rozvodu elektrických zdrojů, plynu, vody atd., kterým se projektant bez odporu podřizoval, aniž by tyto požadavky kriticky hodnotil, omezoval a posuzoval jejich vliv na cenu.“¹⁵³

Dne 13. 3. 1965 předložila TS ČVUT dodatek k investičnímu úkolu, který rozšířil stávající stavební program o 5 000 m² užitkové plochy.¹⁵⁴ Dodatek byl MŠK schválen v červnu 1965. Dne 14. 7. 1965 byl pak schválen úvodní projekt.

I když stavby MŠ spadaly v tomto období až do 4. kategorie důležitosti,¹⁵⁵ byla na základě jednání ministra školství Jiřího Hájka s místopředsedou vlády Oldřichem Černíkem¹⁵⁶ dne 25. 9. 1967 výstavba areálu zařazena ve státním plánu na rok 1968, čímž bylo také s konečnou platností rozhodnuto o jejím zahájení.

Příprava výstavby trvala mnoho let z důvodu, „že vzhledem ke složité technologii bylo velmi obtížné získat generálního dodavatele stavební části, který se vyměnil celkem 6×, což přirozeně zdržovalo projektovou přípravu, a tím i zahájení stavby. Stálé oddalování zahájení výstavby areálu bylo právem kritizováno zejména vedením Karlovy univerzity a působilo velmi nepříznivým vlivem i na studenty obou fakult.“¹⁵⁷

Dne 10. 8. 1968 byl MŠ schválen dodatek k úvodnímu projektu. Ústředním investorem bylo MŠ, přímým investorem bylo určeno Ředitelství školské výstavby (dále jen ŘŠV).¹⁵⁸ Rozpočet měl činit 230 mil. Kčs. Generálním projektantem byl AA GAMA. Po dlouhých jednáních s Technickou správou Ministerstva školství (dále jen TS MŠ) se ateliér stal dne 13. 8. 1968 také zároveň Generálním dodavatelem stavby (dále jen GDS), který měl zajistit „výstavbu Matematicko-fyzikálního učiliště jako dodavatel stavební části stavby a zároveň provádět výkon investorských povinností (tzv. dodavatelskou a přímou inženýrskou činnost)“.¹⁵⁹

Začátek a průběh stavby

Již v říjnu roku 1968 začali stavbaři s pracemi na budoucí výškové budově kateder (pro pět kateder MFF a tři katedry FJFI), budově těžkých laboratoří (pro speciální laboratoře,

¹⁵³ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 35.

¹⁵⁴ AHMP, f. SO NVP, inv. č. 405, kart. č. 51, dodatek k investičnímu úkolu, 1965.

¹⁵⁵ Přednost měla i nadále bytová výstavba, dále následovaly stavby Generálního investora hlavního města Prahy, poté stavby Ministerstva chemického průmyslu, Ministerstva národní obrany a Ministerstva spotřebního průmyslu, poslední kategorií byly stavby ostatních investorů, kde se nacházelo Ministerstvo školství.

¹⁵⁶ Oldřich Černík (27. 10. 1921 – 19. 10. 1994) byl v letech 1968–1970 československý premiér. Je považován za jednoho z čelných představitelů československého obrodného procesu.

¹⁵⁷ NA, MŠ ČSR, sign. 168 SM, kart. č. 168, Informativní zpráva pro soudruha ministra o stavu výstavby Matematicko-fyzikálního učiliště Karlovy univerzity v Praze-Troji, U Mostu barikádníků, 24. 6. 1969.

¹⁵⁸ Ředitelství školské výstavby byla investorsko-inženýrská a projektově vývojová organizace zajišťující výstavbu resortu Ministerstva školství. V roce 1991 změnila organizace název na Výstavba škol Praha. Ke dni 31. 8. 1993 byla příkazem ministra školství, mládeže a tělovýchovy zrušena.

¹⁵⁹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 29, zrušení investorské a dodavatelské činnosti Architektonického ateliéru GAMA na výstavbě Matematicko-fyzikálního učiliště UK v Praze 8, 18.11.1970.

např. radiochemickou či jaderné fyziky), vývojových dílen (pro výrobu a opravu speciálních zařízení a aparatur) a poslucháren (dvě posluchárny pro 100 studentů, dvě posluchárny pro 40 studentů a šest seminárních poslucháren pro 20 studentů).

Dne 9. 12. 1968 byl za účasti ministra školství Vladimíra Kadlece,¹⁶⁰ pražského primátora Ludvíka Černého,¹⁶¹ prorektora UK Ladislava Zachovala a dalších položen základní kámen výstavby areálu.¹⁶² V okamžiku zahájení stavby a v dalších letech byla akce zařazena mezi státně důležité stavby.¹⁶³

Dodavatelská činnost AA GAMA se zanedlouho stala předmětem kritiky. Dne 25. 2. 1970 vypracovala skupina pracovníků MŠ a TS MŠ rozsáhlou zprávu o výstavbě, ve které se mj. uvádí, že dosavadní průběh výstavby dokazuje to, že spojení funkce Generálního projektanta s funkcí GDS v jedné organizaci je brzdou plynulé a úspěšné výstavby.¹⁶⁴ Jedna z důvodových zpráv uvádí: „*Po zkušenostech [...], které jsou obdobné se zkušenostmi MŠ, kde inženýring ateliéru GAMA zajišťuje výstavbu MFU, je možno konstatovat nejen to, že se tato forma činnosti neosvědčila, ale že není vhodné její začlenění pro projektové organizace*“.¹⁶⁵

Ve zprávě ze srpna 1970 se uvádí: „*Vlivem různých tendencí, vyplývajících z celkových politických a hospodářských poměrů v roce 1968 se stalo, že zajištěním této stavby formou přímé i dodavatelské inženýrské činnosti byla pověřena inženýrská organizace Architektonický ateliér GAMA [...]. Poněvadž zmíněná inženýrská organizace zpracovává pro uvedenou stavbu též veškerou projektovou dokumentaci, byl tak vytvořen kuriosní stav, za něhož tato inženýrská organizace slučuje v sobě všechny stupně provádění investice, tj. generálního projektanta, přímého investora a generálního dodavatele. Tato skutečnost stěžuje, resp. znemožňuje řádnou kontrolu prováděných prací.*“¹⁶⁶ AA GAMA navíc v listopadu 1969 předložil návrh na zvýšení souhrnného rozpočtu stavby o 77 mil. Kčs, což MŠ odmítlo.

Ekonomický náměstek ministra školství při prověrcce „*zjistil kromě jiných problémů vážnou situaci v zajišťování výstavby Matematicko-fyzikální fakulty [...], kde postup výstavby není zajišťován způsobem, který by dával záruku zdárného průběhu a splnění úkolů stanovených státním plánem. Za zvlášť závažný problém považují to, že výstavba této investice [...] není zajišťována odborně zdatným generálním dodavatelem, který by dával záruku správného řízení průběhu výstavby.*“¹⁶⁷

Po jednáních s AA GAMA byla potvrzena vzájemná dohoda, „*že se zruší celá hospodářská smlouva o dodávce stavby MATFYZ sjednaná s naším ateliérem. Požadavek Technické*

¹⁶⁰ Vladimír Kadlec (4. 10. 1912 – 3. 4. 1998) byl ekonom, vysokoškolský pedagog a politik, v letech 1952–1962 působil jako pedagog na Českém vysokém učení technickém, od roku 1962 na Vysoké škole ekonomické, v letech 1966–1968 byl jejím rektorem, v roce 1968 byl ministrem školství ČSSR.

¹⁶¹ Ludvík Černý (16. 8. 1920 – 12. 9. 2003) byl politik, v letech 1964–1970 primátor hlavního města Prahy a také poslanec České národní rady a Sněmovny národů Federálního shromáždění.

¹⁶² AUK, f. VA, kart. č. 60, *Začala výstavba studentského areálu*, Rudé právo, Praha 11. 12. 1968.

¹⁶³ Tamtéž, *Příliš vysoká matematika*, Mladý svět, 6. 12. 1977.

¹⁶⁴ AUK, f. RUK, spis. znak FI/1, 1971, Přehledná zpráva o průběhu přípravy a výstavby MFF, 15. 1. 1971.

¹⁶⁵ AHMP, f. MHMP II, PVF NVP, porada č. 40 ze dne 5. 11. 1972, kart. č. 32, informace pro poradu vedoucích funkcionářů NVP – výstavba Matematicko-fyzikálního učiliště KU, 17. 10. 1972.

¹⁶⁶ NA, f. MŠ ČSR, sign. 418SM, kart. č. 168, dopis adresovaný generálnímu kontrolorovi, srpen 1970.

¹⁶⁷ Tamtéž, dopis ekonomického náměstka, 7. 10. 1971.

správy MŠ na zrušení dohodnutých závazkových vztahů odsouhlasil náměstek ministra školství s. Ing. Havlín¹⁶⁸ v dubnu t. r.¹⁶⁹

Funkce GDS měla být ke konci září 1970 odebrána AA GAMA a předání stavby a všech funkcí mělo být delegováno na TS MŠ, která však neměla „zájem převzít činnost dodavatelskou a vyjednávat ne zcela úspěšně s n. p. Armabeton Praha“.¹⁷⁰ Náhradní GDS však od 1. 10. 1970 nebyl zajištěn. TS MŠ „se nepodařilo zabezpečit náhradního generálního dodavatele z resortu stavebnictví ani z jiných resortů“.¹⁷¹ Průběh stavby se na nějakou dobu ocitl v problémech: „Tyto dva roky výrazně poškodily průběh stavby a zabrzdlily tempo výstavby.“¹⁷²

Přes veškeré úsilí a několik jednání z podnětu rektora UK Bedřicha Švestky¹⁷³ s MŠ, Ministerstvem stavebnictví a pražským primátorem Zdeňkem Zuskou¹⁷⁴ se nepodařilo vytvořit reálné předpoklady, aby AA GAMA¹⁷⁵ mohl úspěšně pokračovat v I. etapě výstavby.¹⁷⁶ Z toho důvodu bylo dne 8. 1. 1973 uskutečněno jednání mezi ministrem stavebnictví Františkem Šrámkem¹⁷⁷ a rektorem UK o převzetí funkce GDS, a tak ke dni 1. 7. 1973 ministr stavebnictví určil funkci GDS národní podnik Inženýrské a průmyslové stavby Praha, závod Štětí (dále jen IPS).

Po převzetí bylo zjištěno, že vnitřní úpravy budovy kateder, navržené téměř před deseti lety, byly nerealizovatelné. Bylo nutné přepracovat projekt. Dne 24. 7. 1973 byl MŠ schválen II. přepracovaný projekt organizace výstavby. Musely být také přepracovány hospodářské smlouvy se subdodavateli, kterých bylo 35.¹⁷⁸

Byla provedena inventura, která konstatovala, že byla dokončena hrubá stavba výškového objektu a těžkých laboratoří. Vývojové dílny a posluchárny byly rozestavěny. IPS si vyžádal revizi projektu i termínu dokončení. Ten byl stanoven na 30. 4. 1976.¹⁷⁹

¹⁶⁸ Josef Havlín (28. 8. 1924 – 4. 4. 2004) byl tajemník Ústředního výboru KSČ, v letech 1971–1975 ministr školství ČSR.

¹⁶⁹ AUK, f. MFF UK, kart. č. 29, zrušení investorské a dodavatelské činnosti Architektonického ateliéru GAMA na výstavbě Matematicko-fyzikálního učiliště UK v Praze 8, 18. 11. 1970.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ AHMP, f. MHMP II., PVF NVP, porada č. 40 ze dne 5. 11. 1972, kart. č. 32, informace pro poradu vedoucích funkcionářů NVP – výstavba Matematicko-fyzikálního učiliště KU, 17. 10. 1972.

¹⁷² AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 1 c, návrh na jmenování komise pro výstavbu matematicko-fyzikálního učiliště v Praze 8, materiál pro kolegium rektora ze dne 6. 5. 1972.

¹⁷³ Bedřich Švestka (16. 1. 1912 – 6. 9. 1990) byl lékař specializující se v oboru pracovní lékařství, politik a vysokoškolský pedagog. V letech 1970–1976 působil jako rektor UK a v letech 1957–1959 a 1966–1969 jako děkan Lékařské fakulty hygienické UK v Praze.

¹⁷⁴ Zdeněk Zuska (27. 4. 1931 – 17. 12. 1982) byl politik, místopředseda vlády ČSR, v letech 1970–1981 primátor hlavního města Prahy.

¹⁷⁵ AA GAMA byl zrušen k 1. 7. 1971, poté se stal součástí Projektového ústavu výstavby hl. m. Prahy (PÚ VHMP).

¹⁷⁶ AHMP, f. KSČ – MV, inv. č. 2576, sign. 02/2-66-908, fasc. 402, situační zpráva o rekonstrukci a výstavbě matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, sekretariát, 14. 2. 1973.

¹⁷⁷ František Šrámek (11. 2. 1923 – 1999) byl místopředseda vlády, ministr stavebnictví a ministr výstavby a techniky ČSR.

¹⁷⁸ Významnými dodavateli byli: Strojinveststav, n. p. Praha, INPRO Praha (Generální dodavatel technologie), Průmstav, n. p. Praha, Závody na výrobu vzduchotechnických zařízení, n. p. Milevsko, TESLA, obchodní podnik Praha, Pozemní stavby n. p. Praha, Montážní podnik spojů Praha, Armabeton, n. p. Praha.

¹⁷⁹ AUK, f. VA, *Příliš vysoká matematika*, Mladý svět, 6. 12. 1977, kart. č. 60.

Průběh zabezpečování prací a dodávek byl přesto neuspokojivý. I když byla stavba pod stálou kontrolou investora a uživatele, měla oproti stanoveným termínům zpoždění, což bylo způsobeno zpožděním prací především ze strany dodavatelů, zejména Strojinveststavu.¹⁸⁰

Nepříznivou situaci v oblasti výstavby areálu se zabývaly i příslušné centrální orgány. Vláda ČSR stanovila v oblasti investiční výstavby svými usneseními č. 285/1975, 103/1976 a 104/1976 závazné úkoly v dokončování vybraných centrálně posuzovaných staveb, mezi nimiž se nacházela i stavba areálu, pro kterou byl zpracován technický režim a vládě byla předložena zpráva, která ji projednala dne 12. 1. 1977. Předsednictvo vlády usnesením č. 108 ze dne 4. 5. 1977 o změně termínů dokončení centrálně posuzovaných staveb vyslovovalo souhlas s prodloužením termínu dokončení výstavby do 31. 12. 1978. Původně plánovaná lhůta realizace stavby byla stanovena na 51 měsíců. Nový termín dokončení daný předsednictvem vlády prodloužil lhůtu výstavby na 123 měsíců.

Průběhu stavby věnoval zvláštní pozornost i Městský výbor KSČ v Praze (dále jen MV KSČ). Dne 26. 1. 1977 se uskutečnil stranický kontrolní den za osobní účasti¹⁸¹ vedoucího tajemníka MV KSČ Antonína Kapka,¹⁸² který mj. zdůraznil, že „*nová budova je důležitou investicí pro rozvoj celého našeho vysokého školství [...] devítiletá výstavba areálu je předmětem oprávněné kritiky veřejnosti a současně protikladem významných úspěchů našich stavbařů*“.¹⁸³ Na kontrolním dni byl projednán postup výstavby. Funkcionáři se zabývali také přípravou komplexního sdruženého socialistického závazku zaměřeného na urychlení dokončení objektu, který se v praxi projevil tak, že „*projektant poslal stálý autor- ský dozor, počet zaměstnanců se zněkolikanásobil. Objevil se materiál i nářadí. Montéři nehlídí na práci přesčas. Univerzita Karlova nabídla brigádnické čety ze studentů všech fakult. Vedení IPS sáhlo do kádrových rezerv. Každou druhou středu se schází štáb stavby za účasti zástupců všech organizací. Práce, které se plánovaly na roky, se počítají na měsíce a týdny*“.¹⁸⁴

Brigádníci

Univerzitě jako budoucímu uživateli příslušelo po celou dobu výstavby zajišťovat brigádnickou pomoc. Již 1. 10. 1970 byla na základě předchozího ujednání TS MŠ a IPS uzavřena dohoda o použití kapacity získané brigádnickou výpomocí studentů UK.¹⁸⁵ Podle potřeby dodavatelů činil stav brigádníků od 10 do 110 osob měsíčně. Program zabezpečení

¹⁸⁰ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 10, zpráva o postupu výstavby I. stavby matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze – Troji, materiál pro zasedání dne 24. 10. 1977.

¹⁸¹ Další zúčastněné osoby: tajemník J. Pašek, tajemník B. Němec, vedoucí oddělení výstavby a stavebnictví MV KSČ František Cempř, vedoucí tajemník OV KSČ Praha 8 V. Kučera, první náměstek primátora J. Pospíšil, náměstek ministra školství Josef Podroužek, člen předsednictva MV KSČ a rektor UK Zdeněk Češka, rektor ČVUT Bohumil Kvasil, člen předsednictva MV KSČ a generální ředitel VJH Stavební závody E. Reich, podnikový ředitel IPS J. Krajhanzl a další zástupci podniků a organizací zúčastněných na výstavbě areálu.

¹⁸² Antonín Kapek (6. 6. 1922 – 23. 5. 1990) byl funkcionář KSČ, v letech 1958–1989 byl členem Ústředního výboru KSČ, v letech 1970–1988 byl členem jeho předsednictva. Působil také ve funkci vedoucího tajemníka městské organizace KSČ v Praze.

¹⁸³ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Urychlit výstavbu komplexu fakulty*, Práce, 27. 1. 1977.

¹⁸⁴ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Přilíš vysoká matematika*, Mladý svět, 6. 12. 1977.

¹⁸⁵ AUK, f. MFF UK, kart. č. 25, rámcová pracovní smlouva, 28. 9. 1970.

stavby byl na základě požadavků podrobně rozpracován na měsíc a pro jednotlivé fakulty (např. na duben 41, na červenec 118 brigádníků). Brigádníky zajišťovala i ČVUT, a to nejen z řad studentů FJFI, ale také z ostatních fakult (červen, září, říjen činil stav 40 osob, červenec a srpen 100 osob).¹⁸⁶

Koordinace mezi potřebou stavby a možnostmi fakult byla poměrně obtížná. Požadavky dodavatelů se často měnily z důvodů výkyvů a opožďování prací na stavbě. Aktuální potřeba nebyla včas upřesňována. Tím docházelo i k neefektivnímu využívání brigádníků, což nezůstávalo bez vlivu na jejich pracovní morálku a výchovný proces. Brigádníci byli v podstatě pracovníky dodavatelské organizace, jež pro ně často nezabezpečovala ani základní podmínky, tj. pracovní součástky, šatny a hygienická zařízení. UK například zajišťovala část oblečení brigádníků ze skladu vojenské katedry.¹⁸⁷

Studenti se setkávali se špatnými zkušenostmi organizace práce: „*Jeden den se položil asfaltový koberec na mokrý beton příjezdové cesty (prý kvůli kontrole) a krátce nato ho Lenka, Nada a Mirek rozkopali a odváželi na kolečku do zavázky. Prý by na tom mokrém betonu zimu nepřečkal [...]. Studenti potom dostávají plat 2,50 Kčs a odcházejí se zklamáním.*“¹⁸⁸

Na rektorátní kolejni komisi v roce 1977 „*byla zdůrazněna povinná pomoc studentů všech fakult při stavbě MFF*“.¹⁸⁹ Na stavbě se proto po čtyři dubnové týdny podíleli i studenti Pedagogické fakulty UK: „*Není tajemstvím, že nepřilíš povzbudivé označení ‚stavba století‘ si zdoluhavou výstavbou vysloužilo staveniště MFF v Praze 8 – Troji. Proto ani náš dvacetičlenný kolektiv nenastupoval na brigádu s přehnaným optimismem, přestože jsme se sami rozhodli na stavbě sesterské fakulty pomoci [...]. Náplní naší brigádnické činnosti byly samozřejmě práce neoborného charakteru – pracovali jsme jako pomocní dělníci. Poznali jsme, co to znamená házet celý den písek do míchačky betonu, ručně přenášet stavební materiál a podobně. Takto pracovat po několik týdnů bylo pro nás svým způsobem dobrodružství a své povinnosti jsme chápali sportovně. Stavba asi nepokročila díky nám milovými kroky kupředu, ale svůj díl ‚potu‘ jsme na ní jistě zanechali.*“¹⁹⁰

V lednu 1978 byly pro studenty Fakulty žurnalistiky stanoveny dva termíny, každý po deseti pracovních dnech. K brigádě bylo vyzváno 33 studentů, nakonec se jich přihlásilo 16, denní pedagogický dozor byl zajištěn z řad mladších pedagogů. Studenti pracovali u dvou národních podniků – Strojinveststav a IPS, které studenty kritizovalo pro špatnou docházku a špatnou pracovní kázeň. Strojinveststav sice studenty celkem chválil, ale „*prezence [...] studentů na práci byla ovšem také špatná*“.¹⁹¹ Naproti tomu hlavní stavbyvedoucí vysoce hodnotil pracovní morálku a výsledek brigády studentů ČVUT.¹⁹²

¹⁸⁶ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 9, zápis ze zasedání dne 26. 4. 1978.

¹⁸⁷ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 10, zpráva o postupu výstavby I. stavby matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze – Troji, materiál pro zasedání dne 24. 10. 1977.

¹⁸⁸ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Přilíš vysoká matematika*, Mladý svět, 6. 12. 1977.

¹⁸⁹ AUK, fond Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy (dále jen AUK, f. FSV UK), kart. č. 5, 1977, zápis kolejni komise konané dne 3. 3. 1977.

¹⁹⁰ *Univerzitní zprávy: Bulletin pro vnitřní potřebu Univerzity Karlovy a jejích fakult*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 10, 1977, s. 49.

¹⁹¹ AUK, f. FSV UK, spis. znak DX/2, 1978, kart. č. 7, hodnocení brigády studentů FŽ UK na stavbě MFF UK v lednu 1978.

¹⁹² AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 9, zápis ze zasedání konaného dne 20. 4. 1977.

Vedle studentů pomáhali i pedagogové: „[...] když třeba na stavbě začaly scházet hlásiče požáru, vyjeli je shánět do Liberce. Když nebyly prahy do dveří, vyráběli je jejich technici ve výrobových dílnách [...]. Pedagogové si tedy vysluhují výuční listy v oboru špeditérství. Jednotlivé katedry mají rozdělené služby a jsou v pohotovosti k cestám na nákladové nádraží.“¹⁹³ Brigádníci z řad zaměstnanců se rekrutovali rovněž z ČVUT, jak dokládá zápis kolegia děkana: „Brigádníci budou zajištěni podle možností z řad zaměstnanců fakulty, za zvýhodněných podmínek, a teprve v druhé alternativě z řad studentů.“¹⁹⁴

Dokončení výstavby nebylo v dohledu ani na jaře 1978: „Přes velkou snahu všech pracovníků fakulty a také studentů, kteří na stavbě pomáhají při prázdninových brigádách, se do současné doby nepodařilo I. etapu zcela dokončit.“¹⁹⁵

Dokončení stavby

Kolaudační řízení pro objekty kateder a poslucháren bylo zahájeno 17. 11. 1978 a pokračovalo do 4. 12. 1978. Areál byl slavnostně otevřen 12. 12. 1978 za účasti ministra školství ČSR Milana Vondrušky,¹⁹⁶ vedoucího oddělení školství a vědy ÚV KSČ Jana Majcharčíka,¹⁹⁷ rektora UK Zdeňka Češky,¹⁹⁸ rektora ČVUT Bohumila Kvasila,¹⁹⁹ zástupců MV KSČ a dalších představitelů politického, veřejného a školského života.²⁰⁰

Bezprostředně po otevření byly „nejnaléhavějšími problémy vedle technických nedostatků stavby [...] zlepšení dopravy do areálu, zajišťování stravování pracovníků, zřízení telefonních linek, zajištění úklidu, zajištění ochrany majetku a dořešení otázky distribuce pošty“.²⁰¹

Nastěhování bylo provedeno ke konci ledna 1979.²⁰² Z Karlova byla do novostavby přesunuta některá fyzikální pracoviště (Katedra fyziky polymerů, Katedra elektroniky a vakuové fyziky, Katedra matematické fyziky, Katedra geofyziky a meteorologie),²⁰³ stejně tak jako Katedra jaderné fyziky a většina oddělení Nukleárního centra, které sídlily v budově FJFI v Břehové ulici.²⁰⁴ FJFI ČVUT do areálu přesunula nejprve Katedru užitě jaderné fyziky, kde působila do jejího zrušení v roce 1981,²⁰⁵ a také sem byla přestěhována Katedra fyzikální elektroniky.²⁰⁶ V katedrovém objektu měla mít vyhrazený prostor také Katedra inženýrství pevných látek.²⁰⁷

¹⁹³ AUK, f. VA, *Příliš vysoká matematika*, Mladý svět, 6. 12. 1977, kart. č. 60.

¹⁹⁴ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 9, zápis ze zasedání konaného dne 4. 9. 1974.

¹⁹⁵ J. MOTTLOVÁ, *Vznik a vývoj matematicko-fyzikální fakulty univerzity Karlovy*, s. 35.

¹⁹⁶ Milan Vondruška (21. 6. 1925–?) byl v letech 1975–1987 ministr školství ČSR.

¹⁹⁷ Jan Majcharčík (1923–?) byl vedoucí oddělení školství a vědy ÚV KSČ.

¹⁹⁸ Zdeněk Češka (6. 2. 1929 – 14. 1. 2023) byl právník, vysokoškolský učitel a politik, v letech 1969–1973 děkan Právnícké fakulty UK a v letech 1976–1990 rektor UK.

¹⁹⁹ Bohumil Kvasil (14. 2. 1920 – 30. 10. 1985) byl fyzik, vysokoškolský učitel a politik, v letech 1968–1979 rektor ČVUT.

²⁰⁰ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Vysokoškolský areál*, Práce, 13. 12. 1978.

²⁰¹ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 9, zápis ze zasedání konaného dne 20. 12. 1978.

²⁰² AUK, f. RUK, kolegia děkanů, zápis ze zasedání kolegia děkana MFF UK konaného dne 6. 2. 1979.

²⁰³ Univerzita Karlova, Matematicko-fyzikální fakulta, *Seznam přednášek 1979/1980*, Praha 1979.

²⁰⁴ Univerzita Karlova, Matematicko-fyzikální fakulta, *Seznam přednášek 1977/1978*, Praha 1977.

²⁰⁵ Dostupné online: <<https://katedra-reaktoru.cz/cz/o-katedre/historie>> (8. 2. 2024).

²⁰⁶ České vysoké učení technické, *Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská 1979–1980*, Praha 1979 (seznam přednášek). Viz také: dostupné online: <<https://www.kfe.fjfi.cvut.cz/katedra/historie/historie-katedry>> (8. 2. 2024).

²⁰⁷ AČVUT, f. FJFI ČVUT, kolegium děkana, kart. č. 9, zápis ze zasedání konaného dne, 24. 10. 1979.

Areál v hodnotě téměř 300 milionů Kčs měl sloužit téměř 1500 posluchačů MFF UK a FJFI ČVUT. Byl vybaven 55 laboratořemi, 103 vědeckými pracovnami, 11 seminárními místnostmi a 16 posluchárnami.²⁰⁸ Slovy tehdejšího děkana Karla Vacka²⁰⁹ představoval areál „největší koncentraci fyziků a matematiků v oblasti vědeckopedagogické práce celé ČSSR“ a měl se stát „významným stimulatorem rozvoje pedagogické i vědecké práce v matematice a fyzice nejen na MFF UK a FJFI ČVUT, ale i na Univerzitě Karlově a Českém vysokém učení technickém, jak v oblasti výchovy vědeckých, inženýrských a učitelských kádřů, tak i v oblasti základního výzkumu ve fyzice [...]. Tím, že v novém areálu MFU v Troji dochází k prostorovému, a nakonec i k vědeckopedagogickému soužití dvou bratrských fakult...zrodil se v historii našeho školství velmi progresivní experiment [...].“²¹⁰ Nutno dodat, že toto soužití se v dalších letech úspěšně rozvíjelo, jak ostatně potvrzuje i pozdější děkan FJFI Miroslav Havlíček:²¹¹ „To, že taková ‚symbióza‘ mezi dvěma vysokými školami je možná, pokládám za důkaz reálné existence ‚akademické půdy‘ [...] já jako pamětník i jako současný děkan FJFI s velkým potěšením registruji tu mnohočetnou spolupráci mezi našimi fakultami [...].“²¹²

Zprovoznění ostatních částí areálu bylo složitější. Kolaudace vývojových dílen byla zahájena 24. 1. 1978, několik místností z ní však bylo vyjmuto. Objekt nebyl navíc formálně předán UK, i když byl v provozu. Kolaudační řízení těžkých laboratoří bylo zahájeno dne 26. 10. 1979, zjistilo se však, že objekt má řadu závad bránících trvalému provozu a nelze jej kolaudovat.²¹³ Uvádění těžkých laboratoří do provozu, zkušební provoz a organizace stěhování byly projednávány ještě na vědecké radě dne 11. 12. 1980. Pracoviště MFF měla být do objektu těžkých laboratoří přestěhována počátkem roku 1981.²¹⁴

Rozhodnutím MŠ ze dne 29. 9. 1982 bylo Rektorátu UK uloženo převzít správu stavebních částí objektů areálu prostřednictvím uzavření hospodářské smlouvy. Na objektech stále zbývalo mnoho vad a nedodělků, nebyla předána ani část projektové dokumentace.²¹⁵ Některé místnosti nebyly stále zkolaudovány. Některé části objektů nebyly investorem uživateli fyzicky předány. Ještě 8. 11. 1983 došlo ke schůzi zástupců MFF, ŘŠV, MŠ a Rektorátu UK, kdy byla problematika projednávána. Stavebně technický stav výškové budovy byl na konci roku 1983 následující: „Použitá dvojskla nevyhovují účelu objektu. Klimatizace nefunguje, mikroklima nevyhovuje účelu stavby. Střecha vykazuje vady hydroizolace.“²¹⁶ Posluchárny provázely obdobné problémy.

²⁰⁸ *Univerzitní zprávy*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 5, 1979, s. 59.

²⁰⁹ Karel Vacek (4. 8. 1920 – 19. 2. 2021) byl vysokoškolský pedagog a v letech 1976–1985 děkan MFF UK, zabýval se fotochemickými vlastnostmi iontových krystalů a poté studiem jejich optických vlastností, zejména luminiscence.

²¹⁰ *Univerzitní zprávy*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 1, 1979, s. 9.

²¹¹ Miroslav Havlíček (2. 11. 1938) je matematik, fyzik a pedagog, v letech 1990–1994 a 2000–2006 byl děkanem FJFI ČVUT.

²¹² Miroslav Havlíček, *Jak tak vzpomínám*, in: I. Netuka –M. Stiborová (edd.), *Jubilejní almanach*, s. 60.

²¹³ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 17, Hodnocení a schválení hospodářských výsledků za rok 1979, s. 8, materiály pro jednání, 16. 3. 1980.

²¹⁴ AUK, f. RUK, kolegia děkanů, zápis ze zasedání kolegia děkana MFF UK konaného dne 18. 11. 1980.

²¹⁵ AUK, f. MFF UK, ZO KSČ, kart. č. 45, zpráva o problematice související s areálem MFU vyžádaná celozávodním výborem KSČ MFF UK, 14. 10. 1983.

²¹⁶ AČVUT, f. PVÚ ČVUT, pasportizace objektů ČVUT, stav k 30. 12. 1983, 3. díl.

Zhodnocení projektu

K výstavbě Ústavu aplikované fyziky a matematiky a diskových objektů poslucháren nakonec nedošlo. Na trojúhelníkovém pozemku se podařilo realizovat pouze Matematicko-fyzikální areál. Tvořily jej tři nízké hmoty čtvercového půdorysu (těžké laboratoře, vývojové dílny a objekt poslucháren) a dvanáctipodlažní věž (katedrový objekt). Konstrukci hlavního objektu tvoří ocelové rourové pilíře a zdvihané železobetonové deskové stropy. Vnější plášť je ze závěsových stěn konstruovaných z kovu a skla. Šlo o tehdejší československý patent (dovoz „know-how“ ze zahraničí byl prakticky nemožný), který byl poprvé použit při stavbě Ústavu makromolekulární chemie Československé akademie věd.²¹⁷ Dle historika architektury Petra Vorlíka se jedná o „*proporčně i provedením mimořádně kultivované stavby. Závěsová stěna dodnes působí velmi noblesně – její plochu člení graficky pojednaná osnova zlatavě eloxovaných rámu, zářící na pozadí černých a tmavě zelených skleněných parapetů a modravých okenních výplní. Pravidelný rytmus pláště navíc jemně oživují zlatavé obvodové lišty na hranách budovy, mřížka v nejvyšším technologickém podlaží a pouzdra na žaluzie nad okny. Mimořádnou péči věnovali autoři také parteru s elegantními bezmála klasicizujícími schodišti, kamennými dlažbami i obklady a ‚japanizujícími‘ zahradními úpravami.*“²¹⁸

Lze také říci, že Pragerův projekt splňoval kritéria univerzitního kampusu, jak jej známe zejména z anglosaských zemí, tj. místo výuky, sídlo poslucháren, laboratoří a dalších učebních zařízení, ale i místo, kde učitelé a studenti bydlí a stravují se. Na území Prahy lze za kampus označit pouze areál Albertov, který „*vznikal cíleným způsobem po vzoru velkých univerzitních center, zvláště německých univerzit*“.²¹⁹

Z hlediska praktického přínosu pro vědu a výzkum se objevilo i kritické hodnocení: „*Výstavba objektu [...] byla schválena poměrně rychle v rámci stavebního vývoje, protože se při ní měla vyzkoušet nová technologie výstavby metodou tak zvaných zdvihaných stropů. I když tento způsob výstavby měl stavbu urychlit, nestalo se tak. Rovněž přemístitelné příčky mezi místnostmi byly zhotoveny ze silně hořlavých materiálů, takže bylo zakázáno užívat v objektu plyn jako příliš rizikové médium v takto málo odolném objektu proti požáru. Podle mého názoru nedošlo k naplnění toho, co fyzikům bylo v tomto objektu dopředu slibováno, ani k využití ze strany fyziků, co měl tento projekt usnadnit. Nakonec se celý objekt ocitl uprostřed dopravních velmi rušných cest, a i elektromagnetický šum se díky výstavbě železnice v bezprostřední blízkosti zvýšil. Staré budovy, v nichž jaderná fakulta sídlila, se ukázaly nakonec pro fyziku vhodnější než novostavba*“²²⁰ – jak problematiku zhodnotil Čestmír Šimáně.

²¹⁷ I. NETUKA – M. STIBOROVÁ (eds.), *Univerzita Karlova v Praze Matematicko-fyzikální fakulta*, s. 160.

²¹⁸ Petr VORLÍK, *Český mrakodrap*, s. 139.

²¹⁹ Michal SVATOŠ, *Idea univerzitního městečka (kampusu) v Praze*, in: Václav Ledvinka – Jiří Pešek – Anna Ohlidalová, *Nové Město pražské ve 14.–20. století: sborník referátů a diskusních příspěvků ze 16. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, uspořádaného ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Karlovy univerzity, Muzeem hlavního města Praha a Ost- und Südosteuropa Institut Wien – Außenstelle Brno u příležitosti 650. výročí založení Nového Města pražského ve dnech 31. března až 2. dubna 1998 v Novoměstské radnici, Praha 1998, s. 233–242, zde s. 235.*

²²⁰ *Vzpomínky pamětníků – Čestmír Šimáně*, in: Jubilejní almanach FJFI ČVUT 1955–2015, s. 35–36.

Projekt kolejí

Jak již bylo uvedeno, na projekt Matematicko-fyzikálního učiliště měla navázat II. etapa, která zahrnovala stavbu studentských kolejí a menz, jež měla dle původních návrhů proběhnout v letech 1972–1975. Realizaci potřebných studentských zařízení však bránil nedostatek stavebních kapacit, protože školské stavby neměly potřebnou preferenci ve výstavbě, jakou měla bytová výstavba. Přednostně byly také zajišťovány stavební kapacity různých výrobních družstev a přidružených výrobních nebo velkých stavebních organizací. Stavba se tak v roce 1974 zdála být ohrožena, což dokládá i dopis předsedy FV SSM: „*Ministerstvo školství plánovalo pro příští pětiletku²²¹ výstavbu 2300 lůžek. Při poslední úpravě a doplnění plánu byla stavba kolejního areálu z tohoto plánu vyřazena [...]. Výstavbu tohoto areálu projektuje opět ateliér Gamma [...] není vypracován investiční záměr ani projektová připravenost tak, aby mohla být stavba započata ještě v příští pětiletce. Přitom je třeba poukázat na fakt, že stavební povolení pro výstavbu areálu kolejí je časově omezeno a vyprší během příští pětiletky. Jedním z hlavních argumentů proti stavbě kolejního areálu při MFU je plánované dokončení severojižní magistrály. Podle informací arch. Prágra, který otázku konzultoval s příslušným generálním dodavatelem stavby, nebude výstavba objektů spolu kolidovat.*“²²²

Stav objektů UK a investiční výstavba ve druhé polovině 70. let 20. století

Ve školním roce 1976/1977 zajišťovala UK vzdělávání pro celkem 21 338 studentů (z toho 15 662 v denním studiu, na pražských fakultách pak bylo v denním studiu zapsáno 12 862 studentů).²²³ Výuku a provoz zabezpečovalo přibližně 7 000 pracovníků na 10 pražských²²⁴ a třech mimopražských²²⁵ fakultách UK, čemuž ale zdaleka neodpovídal stav budov ani stav výstavby: „*Za posledních 50 let se provedla z významnějších staveb, patřících do rezortu školství, dostavba a obnova Karolina a výstavba kolejí a menzy Větrník. Po delimitaci Univerzity 17. listopadu byla převzata kolej Kajetánka. V klinické části lékařských fakult²²⁶ byla situace jen o málo lepší.*“²²⁷ Ze stávajících budov se jednalo převážně o dosluhující a zastaralé objekty, každoročně udržované s velkým úsilím a mnohamilionovými náklady, přičemž v žádném případě již neodpovídaly požadavkům výuky. Některé fakulty prakticky vůbec neměly vlastní výukové prostory (Lékařská fakulta hygienická, Fakulta dětského lékařství a Fakulta žurnalistiky). Jeden z největších problémů univerzity, resp.

²²¹ VI. pětiletka probíhala v letech 1976–1980.

²²² NA, f. MŠ ČSR, sign. 14, kart. č. 611, dopis předsedy FV SSM předsedovi MV SSM, 29. 5. 1974.

²²³ J. HAVRÁNEK – Z. POUŠTA (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy, IV, 1918–1990*, s. 620n.

²²⁴ Fakulta dětského lékařství, filozofická, právnická, přírodovědecká, tělesné výchovy a sportu, matematicko-fyzikální, pedagogická, všeobecného lékařství, žurnalistiky, Lékařská fakulta hygienická.

²²⁵ Lékařská fakulta v Hradci Králové a v Plzni, Farmaceutická fakulta.

²²⁶ Jedinou významnější novostavbou pro potřeby Fakulty všeobecného lékařství se stala budova urologické kliniky na Karlově postavená v letech 1973–1976. V roce 1964 byla zahájena výstavba dětské části fakultní nemocnice v Motole. V roce 1986 byla pak v Motole zahájena stavba nemocnice pro dospělé. V areálu Lékařské fakulty hygienické na Vinohradech byla v roce 1970 postavena novostavba II. interní kliniky, v roce 1975 internát sester a v roce 1983 klinika plastické chirurgie a popáleninové medicíny. Viz L. HLAVÁČKOVÁ – P. SVOBODNÝ, *Dějiny pražských lékařských fakult 1348–1990*, s. 135–136.

²²⁷ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 9, materiál pro zasedání kolegia rektora, 21. 2. 1977.

Jednotlivých fakult byla značná roztržičnost a mnohdy nevhodné rozmístění pracovišť. Situace byla obzvláště kritická v Praze, kde se na 81 místech nacházelo 10 fakult, koleje a menzy a pracoviště rektorátu.²²⁸

Budovy UK byly zařazeny v kmenovém jmění fakult, byly jimi spravovány a fakulty také zajišťovaly jejich údržbu a celkový technický stav. Rovněž všechny stavby měly být prováděny v režii fakult. Investiční výstavba v objemu větším než 1,5 mil. Kčs byla zajišťována ŘŠV, přičemž rektorát UK fungoval jako kontrolní a schvalovací orgán, pokud se jednalo o financování, a poradní a pomocný orgán, pokud se jednalo o technickou stránku věci. K lepšímu zajišťování výstavby UK bylo doporučeno vybudovat investiční oddělení, jmenovat investiční komisi, věnovat pozornost zajišťování projektové dokumentace a zajišťování stavebních kapacit.²²⁹

Koleje UK ve druhé polovině 70. let 20. století a výstavba nových vysokoškolských kolejí

Ze soudobého dokumentu *Výstavba Univerzity Karlovy* datovaného k 1. 1. 1977 je patrné, že tehdejší stav nebyl zcela uspokojivý ani v oblasti kolejí a menz: „*Velmi vážná situace je, pokud jde o koleje a menzy. Ve správě ÚSKM je 13 kolejí²³⁰ a 9 menz²³¹ přímo v Praze.*“²³²

Koleje UK s celkovou kapacitou 6535 lůžek spravovala Ústřední správa kolejí a menz UK (dále jen ÚSKM). Potřeba lůžek v pražských kolejích UK ale přesahovala tehdejší ubytovací možnosti. V důsledku toho provedlo MŠ rozdělení lůžek pro jednotlivé vysoké školy (v roce 1977 bylo v Praze celkem k dispozici 19 472 lůžek, což znamenalo ubytování pro 52 % studentů, kterých bylo 37 218). UK bylo na počátku září 1976 přiděleno pouze 4911 lůžek. Zbytek lůžkové kapacity z kolejí spravovaných ÚSKM přidělilo MŠ pro potřebu jiných vysokých škol.²³³ Tento počet lůžek nemohl zdaleka pokrýt požadavky na ubytování studentů UK, neboť počet žadatelů o ubytování byl 7321.

Byly proto hledány další ubytovací možnosti, např. využití studoven a jiných společenských místností: „*V současné době jsou všechny prostory na kolejích plně vytiženy v místnostech, které dříve sloužily jako studovny, herny, tělocvičny a klubovny, jsou zřízeny tzv. nouzové pokoje. Na některých dvoulůžkových pokojích jsou zřízeny i přistýlky.*“²³⁴ Tímto opatřením, které však bylo na úkor kulturního života, studijních i hygienických podmínek, se podařilo získat dalších 1300 lůžek, čímž bylo vyřešeno ubytování studentů z větších vzdáleností od Prahy, jejichž denní dojíždění by mělo negativní vliv na studijní výsledky.²³⁵

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 9, materiál pro zasedání kolegia rektora, 21. 2. 1977.

²³⁰ Kolej 5. května (Praha 3, Slavíkova 22), Albertov (Praha 2, Albertov 7), Arnošta z Pardubic (Praha 1, Voršílská 1), Budeč (Praha 2, Wenzigova 20), Jednota (Praha 1, Opletalova 38), Kajetánka (Praha 6, Radimova 6), Komenského (Praha 6, Parlářova 6), Petra Jilemnického (Praha 1, Řeznická 17), S. K. Neumanna (Praha 1, Petráská 3), Větrník-Sever (Praha 6, Na Větrníku 1932), Větrník-jih (Praha 6, Mackova 1926), Vyšehrad (Praha 2, Vratislavova 10), Zvonařka (Praha 2, Pod Zvonařkou 7).

²³¹ Menza 5. května, Jednota, Albertov, Arnošta z Pardubic, Budeč, FTVS, Kajetánka, Právnická a Větrník.

²³² AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 9, materiál pro zasedání kolegia rektora, 21. 2. 1977.

²³³ Např. Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola zemědělská, Akademie výtvarných umění, Vysoká škola umělecko-průmyslová.

²³⁴ *Univerzitní zprávy*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 8, 1977, s. 33.

²³⁵ AUK, f. RUK, Hodnocení a schválení hospodářských výsledků za rok 1976, s. 15.

Dodatečně bylo UK přiděleno 51 lůžek v soukromých podnájmech cestovní kanceláře Pragotour.

Menzy denně podávaly celkem 21 000 porcí jídel. Kapacita u stolů byla 2305 míst. Prostorové rozložení menz však bylo nevhodné, a proto byly menzy v centru kapacitně přetěžovány. Na Praze 1 bylo totiž soustředěno velké množství fakult. K dispozici byla pouze menza na PF UK. Naopak menzy Větrník a Kajetánka nebyly plně využity z důvodu vyšší vzdálenosti od výukových prostor. Situaci mohla vyřešit pouze urychlená příprava nové menzy na Praze 1.²³⁶

Otázkou výstavby vysokoškolských kolejí a menz se zabývaly ústřední orgány. V listopadu 1975 se problematice věnovalo plénum MV KSČ v Praze. Vláda ČSR na návrh místopředsedy vlády a předsedy České plánovací komise a ministra školství svým usnesením č. 43 ze dne 11. 2. 1976 přijala opatření, ve kterém uložila ministru školství projektově zabezpečit výstavbu vysokoškolských kolejí v Praze.²³⁷ Vedoucí představitelé MŠ uskutečnili k problematice výstavby v Praze řadu jednání s představiteli různých orgánů²³⁸ s cílem zabezpečit výraznější zvýšení podílu ubytovaných studentů vysokých škol oproti tehdejšímu stavu.

Výsledkem těchto jednání bylo usnesení vlády ČSR č. 30 ze dne 26. 1. 1977, které bylo v souladu se směrnicí XV. sjezdu pro hospodářský a sociální rozvoj ČSSR a navazovalo na usnesení vlády ČSR č. 43/1976, kterým vláda mimo jiné stanovila program výstavby kolejí v Praze, včetně forem zabezpečení této výstavby. Lůžková kapacita kolejí měla být v Praze zabezpečena jednak v plánu účelové výstavby MŠ, jednak v plánu komplexní výstavby NVP. Zahájení staveb bylo uvedeno ve státním plánu účelové a komplexní bytové výstavby na období let 1976–1980 schváleném usnesením vlády č. 103/1976. Celkem měla být zahájena výstavba devíti staveb²³⁹ s rozpočtem 723 mil. Kčs. O celkové kapacitě 7800 lůžek a 10 250 jídel.

V konkrétních opatřeních UK – v dokumentu *Výstavba Univerzity Karlovy* – bylo doporučeno postupně opustit všechny malokapacitní koleje a menzy, které byly provozně nevyhovující a zároveň neschopné pro adaptace a rekonstrukce, dále pak koleje a menzy vzdálené od fakult. Navrhovalo se ponechat koleje a menzu Větrník a kolej Kajetánku. Dále bylo v souladu se státním plánem navrhováno vybudovat koleje a menzu v Troji a také další objekty, které však nebyly realizovány: koleje a menzu v Jižním Městě, kolej a menzu v Brandýse nad Labem, kolej a menzu na Albertově či menzu na Alšově nábřeží.²⁴⁰

Dokument *Informace o předpokládaném rozvoji kapacit UK do roku 1985* z prosince 1978 obsahoval úvahy, které vycházely z koncepce investiční výstavby MŠ. Konstatoval neuspokojivou situaci v ubytování studentů v ČSR (v kolejích bydlelo 55,4 % studentů).

²³⁶ AUK, f. RUK, Zpráva o hospodaření za rok 1977, s. 88–89.

²³⁷ AHMP, f. KSČ – MV, inv. č. 1325, sign. 02/1-160-976, fasc. 245, zpráva o zabezpečení programu výstavby kolejí pro vysokoškolské studenty v Praze, předsednictvo 16. 3. 1977.

²³⁸ Státní plánovací komise, České plánovací komise, ministerstva stavebnictví, ministerstva výstavby a techniky, ministerstva financí, Národního výboru hlavního města Prahy a Státní banky československé.

²³⁹ V plánu účelové výstavby měly být realizovány tyto objekty: kolej Vysoké školy zemědělské Suchdol, kolej a menza Vysoké školy ekonomické Jarov, koleje Univerzity Karlovy Větrník (přístavba ke stávající kolejí) a Kajetánka (stavba druhé výškové budovy), kolej a menza Troja Univerzity Karlovy, menza Vysoké školy chemicko-technologické Jižní Město – Chodov, dostavba menzy Českého vysokého učení technického Dejvice. V plánu komplexní bytové výstavby měla být realizována kolej Vysoké školy chemicko-technologické Jižní Město – Chodov.

²⁴⁰ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 9, materiál pro zasedání, 21. 2. 1977.

Optimální kapacitní potřeba se odhadovala na 70 %. Ze statistik bylo navíc patrné, že možnosti UK nedosahovaly ani celopražského průměru. Další perspektiva však měla ukázat podstatné zlepšení, které bylo dáno celkovým poklesem počtu posluchačů a uvedením nových kapacit do provozu.²⁴¹ Současně s rozšiřováním lůžkového fondu měly být podle koncepce MŠ rozšířeny i stravovací kapacity výstavbou menz. Podíl ubytovaných studentů UK tak měl do roku 1985 dosáhnout 84 % a podíl stravovaných 90 %.

Zahájení a průběh stavby koleje a menzy 17. listopadu

MŠ zajistilo vypracování harmonogramů staveb v komplexní bytové výstavbě (Kolej Vysoké školy chemicko-technologické Jižní Město – Chodov) a ve vlastní účelové výstavbě (ostatní koleje a menzy), který byl vypracován na základě dohody k zabezpečení výstavby, podepsané zástupci MŠ a NVP dne 30. 3. 1977. V kategorii účelové výstavby se nacházela i budoucí kolej a menza 17. listopadu, na jejíž stavbu byl dne 15. 7. 1977 schválen Projektový úkol.²⁴²

Zahájení stavby bylo plánováno na červenec roku 1978 a měla být dokončena již v červnu 1982. Rozpočtový náklad činil 200 mil. Kčs. Investorem bylo ŘŠV. Generálním projektantem byl Projektový ústav Výstavby hlavního města Prahy (PÚ VHMP), dodavatelem Pozemní stavby Praha.²⁴³ Měly být postaveny tři objekty: „A“ (kolej), „B“ (kolej) a „C“ (menza).

Směrnici k státnímu národohospodářskému plánu na rok 1978 bylo zahájení stavby odsunuto na rok 1979. Investorem musela být zajištěna náhrada 56 bytů, náhrada skládky soli a náhrada tělovýchovného zařízení, neboť objekty, které se nacházely na staveništi, musely být zdemolovány.

Změn nebyli ušetřeni ani majitelé přilehlého objektu – vily Milady²⁴⁴ – kteří se jej nechtěli vzdát: „*Pak funkcionáři z Ředitelství školské výstavby vymysleli, že vilu a pozemky chtějí jako zázemí pro plánované staveniště vysokoškolských kolejí [...]. Neumannovi se sice odvolali k soudu a stavbu odsunuli asi o rok, nakonec byli vilu donuceni prodat za 60 000 korun.*“²⁴⁵ Objekt byl vykoupen v roce 1978, rozhodnutím o umístění stavby ze

²⁴¹ Pro zlepšení ubytování studentů UK měly být v letech 1978–1980 podle koncepce MŠ ČSR uvedeny do provozu tyto kapacity: přístavba objektů na koleji Větrník (420 lůžek, realizována), kolej Kajetánka (500 lůžek, realizována), z mimopražských pak kolej v Hradci Králové (1130 lůžek, realizována – dnešní Palachova kolej, dříve Dimitrova), koleje LF Plzeň (přístavba 325 lůžek, realizována), po roce 1980 pak měly přibýt další kapacity v podobě koleje II. A stavby Troja s kapacitou 1472 lůžek a 4000 obědů (realizováno); žádná z následujících již realizována nebyla: koleje II. B stavby Troja (1800), koleje LF Plzeň (650), koleje Pedagogické fakulty v Brandýse (300).

²⁴² AHMP, f. KSČ – MV, inv. č. 1337, sign. 02/1-163-958, fasc. 248, kontrolní zpráva o zabezpečení programu výstavby kolejí pro vysokoškolské studenty v Praze, předsednictvo, 7. 9. 1977.

²⁴³ AHMP, f. KSČ – MV, inv. č. 1325, sign. 02/1-160-976, fasc. 245, zpráva o zabezpečení programu výstavby kolejí pro vysokoškolské studenty v Praze, předsednictvo, 16. 3. 1977.

²⁴⁴ Ředitelství školské výstavby tuto prvorepublikovou vilu využívalo až do roku 1988, poté ji nechalo chátrat. V roce 1998 budovu obsadili squaťeri. V roce 2009 museli objekt vyklidit. Do roku 2017 budovu vlastnil státní Ústav pro informace ve vzdělávání, poté Úřad pro zastupování ve věcech majetkových. Začátkem roku 2021 objekt koupila za 57 mil. Kč Univerzita Karlova. Dle vyjádření tehdejšího rektora UK Tomáše Zimy zde měly být vybudovány další prostory pro výuku, ubytování, sport a relaxaci. K vile Milada viz Radomír Kočí, *Prázdné domy*, Praha 2020, s. 218–224.

²⁴⁵ *Villa Milada revisited*, dostupné online: <<https://sonicity.cz/cs/villa-milada-revisited>> (21. 6. 2023).

dne 31. 3. 1978 byla stanovena podmínka, že nebude likvidován, ale bude použit pro účely zařízení staveniště, pro které byl skutečně využíván – sloužil jako kanceláře a šatny dodavatele a kancelář technického dozoru investora.²⁴⁶

Samotné zahájení výstavby začalo v prosinci 1979. Celá stavba vznikala na nepevném náplavovém podloží, a proto byly její základy budovány na více než 500 pilotách, které dosahovaly hloubky sedm až devět metrů pod hladinu Vltavy. V průběhu roku 1981 byl dokončován betonový monolit do úrovně zvýšeného přízemí u koleje „A“, zemní práce u koleje „B“ a probíhaly betonáže základů menzy.²⁴⁷

Ve druhé polovině roku 1981 dokončili stavbaři první panelové poschodí, poté začali montovat druhé. Montáž původně měla začít v dubnu, nepodařilo se však dokončit základovou část – chyběli především tesaři a železáři, neboť jich bylo třeba pro komplexní bytovou výstavbu. V létě se práce dokonce na čas zastavily. V listopadu roku 1982 byl smontován 65 m vysoký objekt „A“.²⁴⁸ V srpnu roku 1983 bylo montováno předposlední (15.) poschodí nižšího (52 m) objektu „B“. V září 1983 se pracovníci Průmyslových staveb Gottwaldov zaměřili na přípravu betonáže zvedaných stropů třetího a posledního objektu – menzy.²⁴⁹

Stavby nebyly zabezpečeny potřebným počtem pracovníků, jak shrnul tehdejší mistr Karel Vysoudil: „*I když naše práce je nyní vidět víc než třeba před rokem, stále nemůžeme být moc spokojeni. Počet našich pracovníků stále neodpovídá objemu úkolů, zakázky na bytové výstavbě jsou důležitější.*“²⁵⁰ Mimoto, dodavatelé neplnili dohodnuté a projednané objemy prací a dodávek v jednotlivých letech výstavby a dokončování staveb se oddalovalo.

Výstavba vysokoškolských kolejí zařazených v účelové výstavbě byla provázena negativními jevy, charakteristickými pro všechny stavby, které neměly prioritu, což shrnul i Josef Podroužek,²⁵¹ tehdejší náměstek ministra školství: „*Hlavním a rozhodujícím problémem realizace staveb vysokých škol a vysokoškolských zařízení v Praze v uplynulých letech bylo prakticky ve všech případech jejich nedostatečné kapacitní zabezpečení ze strany dodavatelských organizací. Příčinou tohoto stavu je skutečnost, že s výjimkou staveb kolejí realizovaných v komplexní bytové výstavbě Národního výboru hl. m. Prahy nemají ostatní stavby žádnou prioritu z hlediska státního plánu a jsou zařazeny v kategorii tzv. ostatních staveb. Z uvedených důvodů se pro tyto stavby obtížně zajišťují dodavatelské kapacity, řada z nich se dostává do útlumových programů dodavatelských organizací s negativními dopady na průběh realizace a tím i lhůt výstavby.*“²⁵²

Stanovený termín dokončení bylo z důvodu trvalého nedostatku stavebních kapacit nutno prodloužit do roku 1986. Aby bylo zamezeno dalšímu prodlužování, byly dovezeny stavební kapacity z Polské lidové republiky. MŠ z tohoto důvodu a také z důvodu zvýšení cen a rozšíření stavby o další stavební prvky požádalo o zvýšení rozpočtu. Usnesením č. 72 z 18. 3. 1986 vyslovila vláda ČSR souhlas se zvýšením rozpočtových nákladů o 78,3 mil. Kčs.

²⁴⁶ Dopis ministryně školství mládeže a tělovýchovy, dostupné online: <<https://m.praha8.cz/file/Liw/Vila-Milada.pdf>> (21. 6. 2023).

²⁴⁷ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Domov studentům*, Večerní Praha, 14. 6. 1981.

²⁴⁸ AUK, f. VA, kart. č. 60, *Májka nad kolejemi*, Večerní Praha, 1. 11. 1982.

²⁴⁹ AUK, f. VA, kart. č. 61, *Dvě patra napřed*, Večerní Praha, 4. 7. 1983.

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ Josef Podroužek (30. 10. 1927–?) byl pedagog, náměstek ministra školství.

²⁵² AUK, f. VA, kart. č. 14, *Praha – město studentské*, Večerní Praha, 7. 2. 1986.

Průběh stavby byl každé čtvrtletí sledován kontrolní poradou řízenou místopředsedou vlády ČSR Františkem Šrámkem. Dne 29. 9. 1986 se uskutečnil kontrolní den na úrovni náměstků ministrů školství a stavebnictví. Byly přijaty závěry a potvrzen termín dokončení v červenci 1987. V červnu 1987 se konal stranický kontrolní den. Stavbu se sice podařilo urychlit, dodavatel však nesplnil dojednaný termín.

Dle sdělení hlavního stavbyvedoucího Ivana Kofroně byl v srpnu 1987 již prakticky dokončen objekt „A“, jenž byl vybaven veškerým nábytkem a dalším zařízením.²⁵³ Proto byly v srpnu 1987 zahájeny přejímky za přítomnosti zástupců dodavatele, investora a uživatele. Přejímací řízení však investor ŘŠV dne 12. 8. 1987 zastavil s tím, že nebyly dokončeny některé práce podmiňující provozuschopnost objektů.²⁵⁴ Ze zápisu z kontrolního dne konaného 15. 9. 1987 vyplývá, že na stavbě pracovalo celkem 233 pracovníků, z toho 50 brigádníků.²⁵⁵

Brigádníci na stavbě kolejí

Průběh výstavby sledovalo vedení UK jako budoucí uživatel s velkým zájmem. UK rovněž dobrovolně převzala některé dílčí závazky k zabezpečení akce.²⁵⁶

Po stranickém kontrolním dnu v prosinci roku 1986 nabídl Fakultní výbor SSM dodavatelům dlouhodobou brigádnickou pomoc při dostavbě objektů (Pozemní a montované stavby Praha) a při vybavování interiérů (Ústřední správa kolejí a menz UK).

Rámcová smlouva uzavřená mezi MFF a těmito partnery byla realizována od začátku roku 1987 (25 až 35 brigádníků denně při šestihodinové pracovní době). Ve zkušebním období (leden, únor) nastoupili na brigádu v týdenních turnusech jen stážisté a ve čtrnáctidenních turnusech aspiranti. Po uzavření pracovní smlouvy absolvovali brigádníci školení o bezpečnosti práce, zástupce fakulty je informoval o náplni brigády a po rozdělení do skupin odcházeli k jednotlivým mistrům na svá dočasná pracoviště. Po jejich odchodu pak přítomní organizátoři krátce zhodnotili průběh minulého turnusu. Součástí zápisu byl vždy i přehled skutečně odpracovaných směn. Zástupci jednotlivých organizací (Pozemní a montované stavby Praha, ÚSKM, správa areálu Troja, proděkan MFF pro rozvoj) tak zabezpečili, že brigády plnily svůj účel.²⁵⁷ Na stavbě působila i vojenská katedra UK, pro jejíž studenty byla dohodnuta kompromisní varianta – jednou byli omluveni z vojenské přípravy a podruhé z účasti na brigádě.²⁵⁸

Objevovaly se také nedostatky, které však byly operativně řešeny. Jednalo se např. o stížnost studentů, že vykonávali i práce nesouvisející s výstavbou areálu, na druhé straně se jen s největším úsilím dařilo plnit podmínku MŠ nezanedbávat výuku studentů.²⁵⁹

²⁵³ AUK, f. VA, kart. č. 61, *Přidali plyn*, Večerník Praha, 3. 8. 1987.

²⁵⁴ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 33, zpráva o dokončení kolejí a menzy v Praze 8 – Troji, stavba (MFU II. A), materiál pro zasedání dne 21. 9. 1987.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ AUK, f. RUK, spis. znak FI, 1987, dopis rektora UK řediteli Ředitelství školské výstavby, 21. 4. 1987.

²⁵⁷ *Univerzitní zprávy*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 9–10, 1986–1987, s. 25.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 25.

²⁵⁹ AUK, f. RUK, spis. znak FI, 1987, dopis rektora UK, řediteli Ředitelství školské výstavby, 21. 4. 1987.

Ubytování studentů ve školním roce 1987/1988

Bezprostředně před dokončením kolejí studovalo na všech pražských univerzitách a vysokých školách zhruba 42 000 vysokoškoláků zapsaných v denním studiu. Z uvedeného počtu pak plných 26 000 studentů požadovalo ubytování v kolejích. Podle údajů ze začátku školního roku 1987/1988 chybělo na pražských kolejích kolem tisíce lůžek, což postihlo hlavně studenty UK, kteří museli dostávat přistýlky, někteří spali i v soukromí.

Ve školním roce 1987/1988 studovalo na UK celkem 19 980 studentů, přičemž na pražských fakultách UK jich v denním studiu bylo zapsáno 13 353.²⁶⁰ UK tehdy spravovala 6451 lůžek celkem v 11 kolejích.²⁶¹ Z tohoto počtu bylo z havarijních a rekonstrukčních důvodů nutno vyčlenit 769 lůžek (IV. blok koleje Větrník, II. blok koleje Hvězda a v koleji Albertov). Čistá ubytovací kapacita na začátku školního roku 1987/1988 představovala pouze 5682 řádných lůžek. Na školní rok 1987/1988 přidělilo MŠ studentům UK celkem 5290 lůžek. Zbývajících 392 lůžek musela UK ponechat pro ostatní vysoké školy (např. pro Vysokou školu uměleckoprůmyslovou). Náhradou za vyčleněná lůžka získala UK 440 lůžek v kolejích VŠCHT. Celkem tedy kapacity UK činily 5730 lůžek. Z tohoto počtu vycházel i návrh rektorátu UK na rozdělení lůžek fakultám, který byl schválen vedením UK a projednán s proděkany fakult v univerzitní kolejni komisi. Předpokládané požadavky byly o několik set lůžek vyšší, a tak bylo nutno přidělit nouzová lůžka, na kterých koncem října 1987 bydlelo celkem 586 studentů, dalších 60 studentů ze vzdálenějších míst bylo ubytováno se souhlasem MŠ přes CK Pragotour v soukromí.²⁶²

Dle zprávy UK se „*ubytovací podmínky studentů UK proti předcházejícímu školnímu roku zhoršily*“, nebylo však „*nutné v souvislosti se zřízením velkého počtu přistýlek rušit studovny, klubovny či jiné společenské prostory. Různorodost kolejních objektů sice poskytuje studentům i různou kvalitu ubytování, ale koleje, které umožňují kvalitnější ubytování, již převažují nad kolejemi zastaralými a nevyhovujícími*“.²⁶³

„*Takovou naší chloubou je buňkový systém na koleji Hvězda, kde jsou studenti zřejmě nejvíce spokojeni. V každém komplexu o dvou dvoulůžkových pokojích je kromě příslušného zařízení i lednice pro úschovu potravin, vařič [...]*“²⁶⁴ jak konstatuje vedoucí provozního oddělení ÚSKM. Naproti tomu, o podmínkách ve „starých kolejích“ si můžeme udělat představu na základě výpovědi studentek z koleje Jednota: „*Bydlí nás na pokoji pět, z toho jedna je na spartakiádním lehátku [...] máme tři lednice, tři záchody a jeden sprchový kout na celé patro (přibližně sto lidí)*“.²⁶⁵ Kritice neušla ani kolej 5. května: „*Je to tady před spadnutím, v prváku jsme měli fůru učení, já spala v čtyřlůžkovém pokoji na přistýlce na spartakiádním lehátku*“.²⁶⁶

²⁶⁰ J. HAVRÁNEK – Z. POUŠTA (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy*, IV, 1918–1990, s. 620n.

²⁶¹ Kolej 5. května (Praha 3, Slavíkova 22), Albertov (Praha 2, Albertov 7), Arnošta z Pardubic (Praha 1, Voršílská 1), Budeč (Praha 2, Wenzigova 20), Hvězda (dříve Větrník-jih, Praha 6, Mackova 1926), Jednota (Praha 1, Opletalova 38), Kajetánka (Praha 6, Radimova 6), Mikoláše Alše (Praha 7, Na Výšinách 2), Komenského (Praha 6, Parlérova 6), S. K. Neumanna (Praha 1, Petráská 3, kolej byla z důvodu rekonstrukce ve 4. čtvrtletí 1987 mimo provoz), Větrník (dříve Větrník-Sever, Praha 6, Na Větrníku 1932).

²⁶² AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 33, informace o ubytování studentů ve školním roce 1987/1988, 9. 11. 1987.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ AUK, f. VA, kart. č. 14, *Koleje*, Učitel'ské noviny, 5. 9. 1985.

²⁶⁵ *Putování po kolejích* (I. část), *Dikobraz* 64/2260, 30. 11. 1988.

²⁶⁶ Tamtéž.

Problémem byla nadále i otázka menz. V Praze se v jedné směně připravovalo pro 42 000 studentů zhruba 33 000 jídel. Ve zkouškovém období tak vysoká poptávka po stravování nebyla, ale ve výukových měsících, kdy byli všichni studenti v Praze, docházelo k překračování kapacit, zejména menz v centru města, kde bylo soustředěno nejvíce výukových prostor fakult. A právě ty nejcitelněji postrádaly příslušná technologická zázemí pro moderní výrobu jídel, odpovídající tehdejšími nárokům zejména na odstraňování fyzické námahy.²⁶⁷

Mnohé menzy UK byly kritizovány i pro špatnou kvalitu, konkrétně menza Arnošta z Pardubic: „*Taktěž prší stížnosti na stravu ve zdejší menze, kteroužto prý lze pozřít jen s krajním sebezapřením. Vyrábějí zde čtyři jídla, avšak ve skutečnosti jest to jedna omáčka, do níž naházejí buď knedlíky, kolínka, brambory anebo rýži.*“²⁶⁸ Ani menza Jednota na tom nebyla lépe: „*Menza se nám nelíbí. Jídlo za moc nestojí, člověk se toho nají a má za hodinu hlad. Vždycky jednou za měsíc je mi špatně. V knedlicích s vajíčkem jsou běžně zkažená vejce.*“²⁶⁹

Uvedení kolejí do provozu

Obě kolejní budovy i s menzou byly uvedeny do provozu 15. 2. 1988. Začalo tak „*zcela nové období v životě studentů matematiky a fyziky, když už se vzdálenost poslucháren a pokojů nepočítá na hodiny jízdy pražskou hromadnou dopravou.*“²⁷⁰ I když se jednalo o moderní a náročně vybavené budovy, objevilo se velké množství závad – zejména poruchy kotelny, vzduchotechniky, měření a regulace a výtahů. Jedním z problémů byly také telefony, neboť pro celý areál bylo k dispozici pouze sedm telefonních linek, z toho dvě pro studenty. Všechny závady byly řešeny prostřednictvím investora (ŘŠV) a řada jich došla do arbitrážních sporů,²⁷¹ které probíhaly i po roce 1989, jak podotýká zpráva o činnosti akademické reprezentace a rektorátu UK za rok 1991: „*Vážným problémem je technický stav oken v obou výškových budovách koleje, jehož se týká rozsáhlé arbitrážní řízení. Přes trvalé urgencye není dosud zkolaudován suterén podnože objektu, kam trvale zatéká dešťová voda.*“²⁷²

Na koleji byl patrný i nedostatek zaměstnanců technické údržby a úklidu, jejichž plánované stavy se nedařilo naplňovat.

Blok „A“ je dvacetipodlažní, blok „B“ šestnáctipodlažní. Každé dva dvoulůžkové pokoje sdílely společné sociální zařízení, sprchy, kuchyňku a telefon. Celková lůžková kapacita činila 1456 lůžek. V budově koleje nechyběly ani společenské místnosti – jedna místnost Fakultního výboru SSM, dvě televizní místnosti, jedna mikropočítačová učebna, v budově menzy se nacházel vysokoškolský klub s kinosálem, dvě klubovny, cvičební místnost a jeden stolní tenis.²⁷³

²⁶⁷ AUK, f. VA, kart. č. 14, *Trn z paty*, Večerní Praha, 17. 2. 1988.

²⁶⁸ *Putování po kolejích* (1. část), Dikobraz 64/2260, 30. 11. 1988.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ *Studenti nejen na kolejích*, in: Emil CALDA – Miloš ROTTER a kol.: *Matematicko-fyzikální fakulta UK*, Praha 1988, s. 87.

²⁷¹ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 35, materiál pro zasedání dne 21. 11. 1988.

²⁷² AUK, f. RUK, vědecká rada, 1992, kart. č. 19, zpráva o činnosti akademické reprezentace a rektorátu Univerzity Karlovy, 2. 4. 1992.

²⁷³ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 35, materiál pro zasedání dne 21. 11. 1988.

Oba bloky jsou v suterénu spojeny průchozí chodbou. Ve dvou patrech rozsáhlého suterénu se v současné době nachází nová menza, technické zázemí koleje, sklady prádla, sklady, tělocvična, hudební zkušebna, kotelna, dílny a mnoho dalších různě využitých či zcela nevyužitých prostor.²⁷⁴

Studenti hodnotili nově postavené objekty s určitými výhradami: „*Posluchači třetího ročníku pedagogické fakulty se shodují v názoru, že trojská kolej poskytuje ubytování skutečně na úrovni. Postrádají ale prostory pro sportování – chybí zde třeba posilovna nebo místnost, kde by se hrál stolní tenis, v okolí doposud nejsou ani příliš ideální podmínky pro kolektivní sporty.*“²⁷⁵ Další soudobé hodnocení konstatuje, že „*okolí kolejí zatím spíše připomíná měsíční krajinu než přírodu v oboře Hvězda a jejím okolí. Nejsou tu ani hřiště ani klid, oblast kolem stanice metra Holešovice a kolem mostu Barikádníků je totiž uzlem městské, silniční, železniční i říční dopravy.*“²⁷⁶ Kritika se objevila i ze Základní fakultní organizace KSČ: „*Přestože je kolej 17. listopadu nejmodernější kolejí University Karlovy, při její výstavbě se zapomnělo na studovny a kulturní místnosti, a tak téměř 1500 studentů může využívat pro kulturní vyžití jedinou televizní místnost s kapacitou asi 60 míst.*“²⁷⁷

Menza měla čtyři podlaží, celkem 1,5 km chodeb, téměř 300 místností, 500 míst u stolů a produkovala 1 000 snídaní, obědů a večeří denně. K tomu bylo ještě nutno připočítat dva bufetové pulty, snack bar, salóňky, vysokoškolský klub, kinosál a dobře vybavené sociální zázemí pro zaměstnance. I zde se ale vyskytovaly obtíže. Z plánovaného počtu 70 zaměstnanců jich na začátku provozu pracovalo necelých 50.²⁷⁸ Důsledkem toho byla „*nízká kvalita vydávaného jídla a kritická situace s hygienou [...] vedení mensy není schopné tuto situaci řešit, protože platy pracovníků jsou velmi nízké, a tak není o práci v mense zájem.*“²⁷⁹

Zbývalo kolej zaplnit studenty. Na poradě vedoucích správ kolejí v lednu 1988 byl podrobně projednán postup přestěhování studentů a potřebná organizační opatření. Stěhování studentů MFF UK, PedF UK a FJFI ČVUT z kolejí Hvězda, Kajetánka, Brandýs nad Labem, Chodov, Strahov, Suchdol a ze soukromí bylo provedeno ve dnech 16. 2. až 1. 3. 1988 a připomínalo „*skoro manévry [...] podle předem připraveného harmonogramu. K tomu staré kolejní rady zajistily pomocníky – špeditéry, jak ve staré, tak v nové koleji, a ÚSKM UK zase zajistila odvoz věcí nákladním autem, které každý den jelo tolikrát, kolikrát bylo třeba.*“²⁸⁰

Kolejní komisí rektora bylo schváleno rozdělení kapacit kolejí pro fakulty UK. Vzhledem k tomu, že z celkové kapacity (1456 lůžek), bylo 288 lůžek z rozhodnutí MŠ přiděleno FJFI ČVUT, představoval čistý přírůstek pro ubytování posluchačů UK na koleji 17. listopadu 1168 lůžek, z nichž většinu zabrali studenti MFF UK, 152 lůžek měla na školní rok 1988/1989 přidělena PřF UK. Poptávka však byla vyšší. Děkan proto rozhodl neubytovat

²⁷⁴ Matfyz Wiki, dostupné online <<https://wiki.matfyz.cz/+show/+fc4337c0f6a545708d332892eaacc3bd/Kolej%2017.%20listopadu>> (21. 6. 2023).

²⁷⁵ AUK, f. VA, kart č. 14, Večerní Praha, 14. 6. 1988.

²⁷⁶ *Univerzitní zprávy*, vyd. Univerzita Karlova, Rektorát, č. 7–8, 1987–1988, s. 18.

²⁷⁷ AUK, f. MFF UK, ZO KSČ, kart. č. 43, připomínka ČŠV KSČ UK z členské schůze ZO KSČ MFF konané dne 8. 12. 1988.

²⁷⁸ AUK, f. VA, kart č. 14, Večerní Praha 14. 6. 1988.

²⁷⁹ AUK, f. MFF UK, ZO KSČ, kart. č. 43, připomínka ČŠV KSČ UK z členské schůze ZO KSČ MFF konané dne 8. 12. 1988.

²⁸⁰ Univerzita Karlova. Rektorát, *Univerzitní zprávy*, č. 7–8, 1987–1988, s. 18.

posluchače ze Středočeského kraje, stážisty ani aspiranty, uchazeče o studium po odvolání či studenty žádající o přestup z jiné fakulty.²⁸¹

Z počtu 16 732 studentů UK zapsaných v denním studiu na pražských a mimopražských fakultách ve školním roce 1988/1989 jich bylo v kolejích ubytováno pouze 54,71 %. Prognózy a velkorysé závazky z konce 70. let se tedy nepodařilo naplnit: „UK byla sice předána nová kolej v Troji, ale na rekonstrukci desetiletí čeká kolej J. A. Komenského, dále kolej S. K. Neumanna, uzavřena kolej Albertov, v rekonstrukci je IV. blok kolejí Větrník. Kolej 5. květen je před rekonstrukcí [...]. Ve školním roce 1989/1990 chybí Univerzitě Karlově cca 1200 lůžek.“²⁸²

Zhodnocení projektu

Ještě na jednání kolegia rektora dne 11. 6. 1990 bylo uvažováno o dostavbě areálu MFF a o stavbě dalších kolejí pro 2600 studentů v Troji (tzv. projekt MFU II. B), každá s rozpočtem 300 mil. Kčs.²⁸³ K jejich realizaci však nedošlo, a tak velkorysý plán Karla Pragera zůstal pouze torzem.

Z architektonického hlediska musela být pro Karla Pragera finální realizace kolejního komplexu v technicky i esteticky pokleslém duchu velkým zklamáním.²⁸⁴ Dle slov odborníka na moderní architekturu Richarda Biegla se „dvojice panelových kolejí jeví jako popření křehké harmonie, kterou lze v jistém smyslu vyčíst i z původního záměru. Připočteme-li k tomu velmi problematické a patrně v principu neřešitelné soužití obytného parteru s fyzickou i psychologickou bariérou dálničního komunikačního systému, lze říci, že projekt je ve svém výsledném stavu důkazem mezi nejen modernistických urbanistických zásad aplikovaných v takto velkorysém měřítku, ale rovněž možností jeho realizace v tíživém období po roce 1970.“²⁸⁵ Hodnocení objektu menzy je pozitivnější: „Stavba z 80. let minulého století s náročnou konstrukcí zvedaných stropů a hlubokou centrální čtvercovou dispozicí měla nespornou architektonickou kvalitu odpovídající době svého vzniku.“²⁸⁶

Celkové pojetí je dle historika architektury Zdeňka Lukeše nešťastné: „Dokud tam nestály ty dva příšerné věžáky od Karla Pragera, ty studentské koleje, tak to bylo velmi romantické prostředí [...]. Považuji je za velmi nepovedené a navíc nedokončené. Měly být totiž opláštěny skleněnými panely, nakonec se to ale z technických důvodů nepovedlo. V té krásné krajině na břehu Vltavy by ty věžáky neměly být. Stavěly se ale ještě za totality, tak to prostě tenkrát prošlo. Bohužel to ale ublížilo stavbám, které jsou v nejbližším okolí [...].“²⁸⁷

²⁸¹ AUK, f. RUK, kolegia děkanů, zápis ze zasedání kolegia děkana MFF UK konaného dne 10.5. 1988.

²⁸² AHMP, f. KSC – MV, inv. č. 3345, sig. 02/2-243-1609, fasc. 579, informace o současné situaci v politicko-výchovné práci na vysokoškolských kolejích, sekretariát, 15. 8. 1989.

²⁸³ AUK, f. RUK, kolegium rektora, kart. č. 38, Návrh postupu investiční výstavby pro nejbližší období, materiál pro zasedání dne 11. 6. 1990.

²⁸⁴ P. VORLÍK, *Český mrakodrap*, s. 139

²⁸⁵ R. SEDLÁKOVÁ – P. FRIČ, *Karel Prager*, s. 118–119.

²⁸⁶ *Přestavba menzy Koleje 17. listopadu*, dostupné online: <<https://www.stavbaweb.cz/prestavba-menzy-koleje-17-listopadu-25264/clanek.html>> [cit. 2023-06-21].

²⁸⁷ *Půjde bývalý squat Milada k zemi? „Není to žádná památka, podobných vil jsou v Praze tisíce,“ říká architekt*. Dostupné online: <https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/vila-milada-squat-demolice-univerzita-karlova_1805130600_kno> (21. 6. 2023).

Nejdůležitější je však hodnocení obyvatel koleje, tj. studentů: „*Budovy navíc stojí blízko dopravně vytiženého Městského okruhu, takže studenty ruší i motory aut a velké množství prachu. Ne každému však nadměrný hluk vadí. Za pozitivní považují studenti hlavně sociální zařízení, které je společné vždy pro dvě buňky. V buňkách se bydlí po dvou, či po jednom. Oproti jiným kolejím jsou tady větší pokoje, navíc máme klubovnu, tělocvičnu, ping pong [...]. Vzhledem k tomu, že se kolej nachází v blízkosti budovy Matematicko-fyzikální fakulty, tvoří velkou část obyvatel koleje právě její studenti. Ti podle všeho na bujaré večírky na chodbách příliš nejsou. Je to MFF kolej, takže je tu v noci velký klid.*“²⁸⁸

Současnost

V současné době trojský areál vedle MFF UK stále částečně slouží také FJFI ČVUT. Z pracovišť MFF zde působí např. Astronomický ústav UK, Katedra fyziky nízkých teplot, Katedra makromolekulární fyziky, Katedra geofyziky, Ústav částicové a jaderné fyziky, Ústav teoretické fyziky a mnoho dalších. Dále je v areálu umístěna část hlavní knihovny (půjčovna skript a učebnic, knihovna dějin přírodních věd) a také dílčí knihovny a samostatné sbírky (např. knihovna Astronomického ústavu). Z kateder FJFI zde působí Katedra jaderných reaktorů (v současné době jsou v provozu již dva školní jaderné reaktory, první byl uveden do provozu v roce 1990, druhý v roce 2023) a částečně také Katedra fyzikální elektroniky (budova L – těžkých laboratoří).

Dne 28. 6. 2005 byl v areálu otevřen nově postavený pavilon kryogenní techniky (Kryopavilon).²⁸⁹ V červnu roku 2020 pak byla otevřena budova položená nejbližze magistrále, která se označuje jako IMPAKT (Informatické a Matematické Posluchárny, Auditorium a Knihovna Troja). Probíhá zde výuka pro informatiky a matematiky. Kromě toho se zde nachází největší posluchárna Matfyzu – N1, kanceláře některých informatických kateder a laboratoř robotiky.²⁹⁰

Velké změny se dočkal i prostor kolejních budov. V roce 2002 budovu menzy značně poškodily povodně a o tři roky později byla ve zchátralém stavu definitivně uzavřena.

Přestavba objektu menzy se ukázala jako rychlé a cenově dostupné řešení situace Fakulty humanitních studií, která jako jediná z fakult UK neměla vlastní budovu a byla provozně odkázaná na pronájmy ve třech poměrně vzdálených pražských lokalitách (budova UK v Jinonicích, v prostorách poskytnutých FTVS v ulici José Martího a na Vinohradech v Máchově ulici). Nový objekt měl sloučit všechny rozdělené provozy a obory studia.²⁹¹

Na zpracování návrhu na přestavbu objektu pro potřeby FHS proběhla v roce 2009 architektonická soutěž. Jednotliví účastníci stáli před otázkou, jakým způsobem pracovat s původní koncepcí. Zda se pokusit navázat na projekt Karla Pragera a původní koncepci dále rozvíjet, nebo ji nahradit zcela novou strukturou, přičemž cílem bylo získat plně

²⁸⁸ Článek o životě na koleji, dostupný online: <<https://www.vysokeskoly.cz/clanek/zivot-na-koleji-v-praze-pokud-chcete-klid-jdete-k-matfyzakum>> (21. 6. 2023).

²⁸⁹ *Na MFF otevřeli Kryogenní pavilon*, dostupné online: <<https://forum.cuni.cz/IFORUM-2115.html>> (21. 6. 2023).

²⁹⁰ *Fakultní budovy*, dostupné online: <https://matfyzak.cz/kucharka/index.php/Fakultn%C3%AD_budovy> (21. 6. 2023).

²⁹¹ *Přestavba menzy kolejí 17. listopadu*, dostupné online: <<https://www.earch.cz/architektura/clanek/prestavba-menzy-koleji-17-listopadu>> (21. 6. 2023).

funkční objekt. Limitující byla cena, která nesměla přesáhnout 250 milionů korun. Jedním z požadavků zadání soutěže bylo snížení nadměrného hluku z okolního provozu. Návrhy proto počítaly se zdvojením nebo odhlučněním fasády. Dalším požadavkem byl soulad návrhu s urbanistickou studií území Pelc-Tyrolky a přizpůsobení stavbě plánované silnice Nová Povltavská. Požadavkem uživatele byla budova s úsporným provozem. Prioritou přestavby bylo získání co největšího počtu učeben a pracoven s denním osvětlením, z tohoto důvodu většina návrhů počítala s částečným nebo úplným otevřením střechy nad centrální částí. Poměrnou komplikací se pro architektky stala velká monolitická podnož s pilotovými základy, na které je stavba i se dvěma sousedními výškovými budovami založena.²⁹²

Jako nejvhodnější návrh byla nakonec vyhodnocena nabídka architektů Ladislava Kuby a Tomáše Pilaře. Tímto ateliérem byla následně zpracována dokumentace pro stavební řízení, dokumentace pro provedení stavby i výběr dodavatele, v roce 2012 bylo vydáno Územní rozhodnutí na přestavbu objektu, v letech 2013 a 2014 vydána tři samostatná Stavební povolení, v letech 2015 a 2017 probíhala výběrová řízení na administrátora soutěží, zhotovitele stavby, technický dozor i služby v oblasti BOZP. Veškeré kroky byly schvalovány MŠMT.²⁹³

Stavební práce byly zahájeny v létě roku 2017. Téměř do poloviny roku 2018 pokračovaly demoliční práce. Generální projektant se s ohledem na odchylky od projektové dokumentace a z důvodů omezené kapacity svých odborníků dostával do skluzu s úpravou a přepracováním projektové dokumentace, což mj. v průběhu celého roku způsobovalo zpoždění dílčích stavebních prací a posunovalo celkový termín dokončení výstavby.²⁹⁴

V červenci roku 2020 byl objekt zkolaudován a v tomtéž měsíci bylo dokončeno stěhování ze všech objektů, které fakulta využívala. Nová budova byla slavnostně otevřena 15. září.²⁹⁵ Objekt, který získal i Českou cenu za architekturu, nakonec vyšel na necelých 500 milionů korun. Základní část financí pokryla státní dotace, přispěla ale i univerzita a samotná Fakulta humanitních studií.²⁹⁶

Shrnutí

Prostorová situace Matematicko-fyzikální fakulty UK založené v roce 1952 byla od počátku své existence nedostatečná. Po roce 1945 nedocházelo v rámci Univerzity Karlovy k výstavbě nových objektů. V rámci MFF UK se proto již v roce 1955 objevily plány na výstavbu, které však byly Ministerstvem školství zamítnuty.

V roce 1955 vznikla Fakulta technické a jaderné fyziky UK, která o rok později získala budovu v Břehové ulici č. 7. Současně se však objevily plány na stavbu nové budovy, pro niž byl zvolen pozemek v oblasti Pelc-Tyrolka. Po převedení FTJF z Univerzity Karlovy pod ČVUT v roce 1959 však budova v Břehové ulici i plány na výstavbu nové budovy

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ *Přestavba objektu menzy 17. listopadu*, dostupné online: <<https://fhs.cuni.cz/FHS-535.html>> (21. 6. 2023).

²⁹⁴ *Výroční zpráva o činnosti FHS 2018*, dostupné online: <https://fhs.cuni.cz/FHS-71-version1-vyrocní_zprava_2018_zlom_final_web_nahled.pdf> (21. 6. 2023), zvl. s. 126.

²⁹⁵ *Výroční zpráva o činnosti FHS 2020*, dostupné online: <https://fhs.cuni.cz/FHS-71-version1-2021_255445-vyrocní_zprava_2020.pdf> (21. 6. 2023).

²⁹⁶ Článek dostupný online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-fakulta-humanitnich-studii-uk-sidli-v-novem-takhle-vypada-jedna-z-nejmodernějších-univerzitních-budov-ceska-40380673>> (21. 6. 2023).

přešly rovněž pod ČVUT. MFF UK již proto nemohla počítat s výstavbou a využitím nové budovy Fakulty technické a jaderné fyziky a musela i nadále řešit svou nedostatečnou prostorovou situaci, kterou se zabýval děkanát, rektorát UK, ústřední výbor KSČ a ministerstvo školství. Provizorním řešením bylo získání budov po ostatních vysokých a středních školách.

V roce 1961 byl vyhotoven investiční úkol pouze pro MFF UK a jako nevhodnější lokalita byla zvolena rovněž oblast v Pelc-Tyrolce, tedy v těsné blízkosti zamýšlené budovy FTJF. Počátkem 60. let se však zároveň zrodila myšlenka na vybudování společného učiliště pro MFF a FTJF, plán na samostatnou budovu FTJF ČVUT byl proto opuštěn. Na sklonku roku 1962 se z iniciativy Ministerstva školství objevuje pokyn k přípravě výstavby vysoké školy, která měla vzniknout spojením FTJF ČVUT a MFF UK. Návrhy na jejich sloučení byly několik let řešeny a diskutovány na úrovni rektorátů a děkanátů obou univerzit i na úrovni ministerstva školství. Odstředivé snahy FTJF i příklon MŠ nakonec znamenaly zachování samostatné fakulty v rámci ČVUT. Na MFF UK byly v roce 1967 delimitovány pouze dvě katedry a jeden učební obor.

V roce 1964 byl schválen definitivní investiční úkol Matematicko-fyzikálního učiliště a architekt Karel Prager vypracoval architektonický návrh na výstavbu rozsáhlého komplexu, kde se měla nacházet Fakulta jaderné fyziky, Ústav aplikované fyziky, koleje a další zařízení stavěná celkem ve třech etapách. Po vyřešení vzájemných vztahů mezi MFF a FTJF byla v roce 1967 jediným gestorem stavby určena Univerzita Karlova, FTJF měla stavbu užívat pouze částečně. Vinou neustálé změny generálního dodavatele však k zahájení stavby první etapy došlo až v říjnu 1968. Přestože byla zařazena do seznamu objektů sledovaných vládou, výstavba pokračovala velmi pomalu. Realizace stavby byla komplikována celou řadou problémů – změnou generálního dodavatele stavby, následnou změnou projektu, neshodami s dodavateli či použitím nových technologií, které stavbu brzdily. Stavba přesto pokračovala, a to i díky úsilí pedagogů a brigádníků z řad studentů nejen MFF UK i ostatních fakult UK, ale také ČVUT. Pokračování bylo uspíšeno zejména díky úsilí vlády ČSR, která vydala několik výnosů, a také ÚV KSČ. Nakonec byl areál slavnostně otevřen dne 12. 12. 1978. Výuka začala již v letním semestru 1979. Provoz byl však provázen řadou vad a nedodělků, zejména těžkých laboratoří, které byly uvedeny do provozu až počátkem roku 1981. Ještě na podzim 1983 bylo jednáno o předání projektové dokumentace.

Na projekt areálu měla ve druhé etapě navázat výstavba koleje a menzy, i jejich realizace se nakonec prodloužila. Situace v oblasti kolejí a menz byla ve druhé polovině 70. let neuspokojivá, a to nejen na UK. Zabývala se jí proto i vláda ČSR a ÚV KSČ. V roce 1977 bylo rozhodnuto o výstavbě několika kolejí v Praze, což se týkalo i výstavby koleje pro studenty MFF a ČVUT. Stavba byla nakonec zahájena na sklonku roku 1979 a provázely ji problémy, které ji zpomalovaly – na vině byl fakt, že výstavba neměla stanovenou potřebnou prioritu, přednost měla bytová výstavba. Chyběli proto pracovníci. Vyskytovaly se také problémy s dodavateli. Situace musela být řešena dovozem pracovních sil ze zahraničí. Stejně jako v předchozím případě musela pro urychlení zakročit vláda ČSR a ÚV KSČ. I na této stavbě se podíleli brigádníci. Kolejní areál se dvěma výškovými budovami a objektem menzy byl nakonec otevřen až v únoru roku 1988. Stejně jako v předchozím případě, i zde se vyskytovala řada vad a nedodělků, které byly řešeny ještě o několik let později. Stavba nevyřešila ani ubytovací situaci studentů, neboť mnohé koleje musely být z havarijních

důvodů uzavřeny a rekonstruovány. Do roku 1989 se nepodařilo kompletně dokončit ani celý areál, jenž tak zůstal torzem a ukázal limity socialistického plánování a socialistické výstavby v oblasti školství.

Výstavba v areálu však pokračovala i po roce 1989, v roce 2005 byl otevřen Kryopavilon a v roce 2020 byla otevřena budova nazývaná IMPAKT. Změny doznal i prostor kolejí, v roce 2020 byla na místě menzy otevřena nová budova Fakulty humanitních studií UK.

Obr. 1: Pohled na areál MFF, s. d., odhad 1975–1977 (AUK, fond Fotoarchiv, budovy, MFF)

Obr. 2: Pohled na dokončený areál MFF, s. d., odhad po r. 1978 (AUK, fond Fotoarchiv, budovy, MFF)

Obr. 3: Návštěva stavby areálu MFF, 13. 12. 1976 (AUK, fond Fotoarchiv, události)

Obr. 4: Slavnostní otevření areálu MFF, 12. 12. 1978 (AUK, fond Fotoarchiv, události)

Obr. 5: Slavnostní otevření Matematicko-fyzikální fakulty, 12. 12. 1978 – pásku přestřihává ministr školství ČSR Milan Vondruška, za ním vlevo rektor ČVUT Bohumil Kvasil, vpravo od něj rektor UK Zdeněk Češka, v popředí vpravo vedoucí oddělení školství a vědy ÚV KSČ Jan Majcharčík (AUK, fond Fotoarchiv, události)

Obr. 6: Menza 17. listopadu, datace asi 1992 (AUK, fond RUK, zaměřený stav stavebních objektů, Areal 01-Pelc-Tyrolka)

Obr. 7: Budovy koleje a menza 17. listopadu, před rokem 1998 (AUK, fond Fotoarchiv, podklady k dějinám Univerzity Karlovy, IV)

Obr. 8: Budova koleje A a budova FHS (foto autor, 2023)

Ein Beitrag zur Geschichte der Gebäude der Karlsuniversität: der Bau der Fakultät für Mathematik und Physik und des Studentenwohnheims und der Mensa „17. November“ in Prag 8 – Troja

ZUSAMMENFASSUNG

Die räumlichen Bedingungen der 1952 gegründeten Fakultät für Mathematik und Physik der Karlsuniversität Prag waren von Anfang an ungenügend. Nach 1945 war es im Rahmen der Karlsuniversität zu keinem Bau neuer Objekte gekommen. Deshalb gab es für die Fakultät für Mathematik und Physik bereits 1955 Pläne für einen Neubau, die freilich vom Schulministerium abgelehnt wurden.

Im Jahre 1955 entstand die Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften (ihre damalige Bezeichnung war „Fakultät für technische und Kernphysik“) der Karlsuniversität, die ein Jahr später in der StraÙe Břehové ulice Nr. 7 ein Gebäude erhielt. Gleichzeitig entstanden Pläne für den Bau eines neuen Gebäudes, für das man ein Grundstück im Gebiet von Pelc-Tyrolka auswählte. Nachdem die Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften 1959 in die Tschechische Technische Hochschule (CVUT) überführt worden war, fielen auch das Gebäude in der Břehové-StraÙe und die Baupläne für ein neues Gebäude unter die Technische Hochschule. Daher konnte die Fakultät für Mathematik und Physik der Karlsuniversität nicht mit dem Bau und der Nutzung des für die Fakultät für Kerntechnik bestimmten neuen Gebäudes rechnen und musste sich auch weiterhin mit ihrer ungenügenden Raumsituation befassen, und zwar auf Ebene des Dekanats, des Rektorats der Karlsuniversität, des Zentralkomitees der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei (ZK KPTsch) und des Schulministeriums. Eine provisorische Lösung war, Gebäude für die übrigen Hoch- und Mittelschulen zu erlangen. Im Jahre 1961 wurde eine Investitionsaufgabe nur für die Fakultät für Mathematik und Physik erarbeitet und als geeignetste Lokalität ebenfalls das Gebiet Pelc-Tyrolka gewählt, also in unmittelbarer Nahе zu dem geplanten Gebäude der Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften. Anfang der 1960er Jahre kam zugleich die Idee auf, für die Fakultät für Mathematik und Physik und die Fakultät für Kerntechnik eine gemeinsame Ausbildungsstätte zu errichten, weshalb der Plan für ein selbstständiges Gebäude letzterer Fakultät der Tschechischen Technischen Hochschule fallen gelassen wurde. Ende 1962 erfolgte auf Initiative des Schulministeriums die Anweisung zur Vorbereitung des Baues einer Hochschule, die durch Zusammenlegung der Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften der Tschechischen Technischen Hochschule und der der Karlsuniversität entstehen sollte. Die Vorschläge für ihre Zusammenlegung wurden auf Rektorats- und Dekanats-ebene beider Hochschulen sowie auf Ebene des Schulministeriums jahrelang erörtert. Die Zentrifugalbestrebungen der Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften und die Haltung des Schulministeriums bedeuteten indes die Beibehaltung der selbstständigen Fakultät im Rahmen der Tschechischen Technischen Hochschule. Im Jahre 1967 wurden aus der Fakultät für Kerntechnik der Tschechischen Technischen Hochschule zwei Lehrstühle zugunsten der Fakultät für Mathematik und Physik der Karlsuniversität ausgegrenzt.

Im Jahre 1964 wurde die endgültige Investitionsaufgabe „Mathematisch-physikalische Ausbildungsstätte“ genehmigt und Architekt Karel Prager entwarf die Architektur für den Bau eines weiträumigen Komplexes, der für die Fakultät für Kernphysik, das Institut für angewandte Physik, für Studentenwohnheime und weitere Einrichtungen vorgesehen war und schließlich in drei Etappen realisiert wurde. Nach Klärung der Beziehungen zwischen der Fakultät für Mathematik und Physik und der Fakultät für Kerntechnik und Physikingenieurwissenschaften wurde 1967 die Karlsuniversität zum alleinigen Bauherr bestimmt, während die Fakultät für Kerntechnik den Bau nur teilweise nutzen sollte. Weil es zu ständigen Änderungen des Hauptlieferanten für den Bau kam, wurde die erste Bautappe erst im Juni 1968 begonnen. Obwohl der Bau auf der Liste der von der Regierung verfolgten Objekte stand, gingen die Arbeiten nur schleppend voran. Schuld daran war eine ganze Reihe von Problemen: die Änderung des Hauptlieferanten, eine anschließende Änderung des Projektes, Unstimmigkeiten mit den Lieferanten sowie die Anwendung neuer Technologien bremsten das Bautempo. Trotzdem wurde der Bau fortgesetzt, und zwar dank den Bemühungen von Pädagogen und Aufbauhelfern aus den Reihen der Studenten nicht nur der Fakultät für Mathematik und Physik der Karlsuniversität, sondern auch der übrigen Fakultäten. Die Fortsetzung des Baues nahm insbesondere dank Bemühungen seitens der ČSR-Regierung, die mehrere Verfügungen erließ, und dank Bemühungen des ZK der KPTsch an Tempo auf. Schließlich konnte das Areal am 12. 12. 1978 feierlich eröffnet

werden. Schon im Sommersemester 1979 konnte mit dem Lehrbetrieb begonnen werden. Dieser wurde freilich von einer ganzen Reihe von Mängeln und baulichen Resten begleitet, besonders der Schwertechnik-Labors, die erst mit Beginn des Jahres 1981 in Betrieb genommen werden konnten. Noch im Herbst 1983 wurde über die Übergabe der Projektdokumentation verhandelt. Auf das Projekt des Areals sollte in der zweiten Etappe der Bau eines Studentenwohnheims und der Mensa folgen, doch auch seine Realisierung verzögerte sich. Die Lage im Bereich von Studentenwohnheimen und Mensen war in der zweiten Hälfte der 1970er Jahre nicht zufriedenstellend, und zwar nicht nur an der Karlsuniversität. Deshalb befassten sich damit auch die Regierung der ČSR und das Zentralkomitee der KP Tsch. Im Jahre 1977 beschloss man den Bau mehrerer Studentenwohnheime in Prag, darunter auch für Studenten der Fakultät für Mathematik und Physik und der Tschechischen Technischen Hochschule.

Mit dem Bau wurde schließlich am Jahresende 1979 begonnen, doch begleiteten ihn Probleme, die ihn verzögerten: so hatte der Bau nicht die erforderliche Priorität, Vorrang besaß der Wohnungsbau, weshalb es an den erforderlichen Arbeitskräften fehlte. Auch gab es Probleme mit den Lieferanten. Die Situation musste mit der Anstellung ausländischer Arbeitskräfte gelöst werden. Wie schon in dem vorausgegangenen Fall mussten Regierung und Zentralkomitee auch hier zwecks Beschleunigung der Bauarbeiten einschreiten. Auch an diesem Bau waren Aufbauhelfer beteiligt. Das Wohnheimareal mit zwei Hochhäusern und einem Mensaobjekt wurde schließlich erst im Februar 1988 eröffnet. Auch hier zeigten sich zahlreiche Mängel und bauliche Reste, für deren Beseitigung man noch Jahre benötigte. Die prekäre Wohnsituation der Studenten wurde freilich durch den Bau nicht verbessert, weil viele bestehende Wohnheime unterdessen wegen Schäden geschlossen und rekonstruiert werden mussten. Bis 1989 war es nicht gelungen, selbst das gesamte Areal komplett fertigzustellen, das somit ein Torso blieb und die Grenzen der sozialistischen Planwirtschaft und des sozialistischen Aufbaus auf dem Gebiet des Schulwesens zeigte.

Auch nach 1989 fand der Aufbau im Areal seine Fortsetzung. Im Jahre 2005 wurde der Kryopavillon eröffnet und 2020 das IMPAKT bezeichnete Gebäude. Änderungen erfuhr auch der Raum der Studentenwohnheime, und 2020 wurde an der Stelle der Mensa ein neues Gebäude der Fakultät für Humanwissenschaften der Karlsuniversität eröffnet.

Deutsche Übersetzung von Wolf B. Oerter

*Mgr. Michal Továrek
Ústav dějin UK a archiv UK, Praha
michal.tovarek@ruk.cuni.cz*